მანდილი

645/2
1990

6
ISSN ...1500
19 0

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«МАНДИЛИ»
ТРАДИЦИОННЫЙ ГОЛОВНОЙ ПОКРОВ — СИМВОЛ ЛЮБВИ, ДРУЖБЫ, МИРА

Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал ЦК КП Грузии

მთავარი რედაქტორი
მარიკა ბარათაშვილი

Главный редактор
МАРИКА БАРАТАШВИЛИ

სარედაქციო კოლეგია:

ნელი ბურბენიძე, ნონა გაფრინდაშვილი, ნაზი თარგამაძე, ლია კაკაბაძე (პასუხისმგებელი მდივანი), ზინაიდა კვაჭაძე, ნაზი კილასონია, თამარ ლაშქარაშვილი, ქეთევან ლომთათიძე, ნინო ჟვანია, ცინარა ტერელაძე (მხატვრული რედაქტორი), ნადია შალუტაშვილი, ლუბა შეწირული, ირმა ჩოფიკაშვილი, ნინო ჯავახიშვილი, ეთერ ჯაფარიძე.

ტექრედაქტორი ნანული ბუკია

გარეკანის პირველ და მეოთხე გვერდებზე დავით იაკობაშვილის ფოტოეტიუდები.

საქართველოს კპ ცკ-ის გამომცემლობა

შრომის წითელი დროშის ორდენოსანი საქ. კპ ცკ-ის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, მერაბ კოსტავას ქ. № 14.

Ордена Трудового Красного Знамени типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. М. Костава, 14.
Адрес редакции: 380096, Тбилиси, ул. М. Костава 14.

1 ივნისი—ბავშვთა დაცვის საერთაშორისო დღე

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

პატარა კომპოზიტორი

ილონა ასლანიშვილი 8 წლისაა. ორი წლიდან იგი „აბა-დელიას“ გადაცემებში მღერის. ოთხი წლიდან არის ვოკალურ-ინსტრუმენტული ანსამბლის „ნერგების“ სოლისტი. იგი საკავშირო ფესტივალის ლაურეატიცაა.

ილონა ასლანიშვილი პატარა კომპოზიტორია. ოთხი წლიდან წერს სხვადასხვა ჟანრის მუსიკალურ ნაწარმოებებს.

ამასწინათ მისი საესტრადო სიმღერები: „სიმღერა პატარა ქეთინოზე“ და „იავნანა“ შესრულდა „აბა-დელიას“ ერთ-ერთ გადაცემაში. ამ სიმღერებს უკვე „ნერგებიც“ მღერის.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

19.320

ჩემო შვილო ვერა!

[illegible]

[illegible] (Abort-macher!) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ჩემო შვილო ვერა-[illegible]!

([illegible])

1990 წლის 9 აპრილი

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაიზრდებიან ჭაბუკის დღეები...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ავტომანქანა ქვემო ქართლის მინდვრებზე მიმაქროლებდა და საჭესთან მჯდარი ამ რაიონის მკვიდრის გივი ციხელაშვილის საუბარს ვისმენდი. აქ მთელ დღეს რომ იაროთ, ქართულ სიტყვას თითქმის ველარ გაიგონებთ. ამ არემარეში ქართული სოფლები იშვიათობად ქცეულან. აქ ნაცხოვრები ქართველების ნაკვალევზე მხოლოდ ძველი ციხე-ბურჯები, ფუძემორყეული ეკლესიები და ნასოფლარები-ღა შემორჩენილან, რომელთაც დროთა დინება დავიწყების უფსკრულისაკენ მიაქანებს. წარუშლელ მოგონებად რჩება სამასი არაგველი ვაჟკაცისა და ცხრა ძმა ხერხეულიძის გმირობა, მტერთან დაუნდობელ ბრძოლაში რომ გამოიწრთო და დროთა დინებას მისთვის ფერი ვერ წარუცლია. ტკბილ საუბარში შეუმჩნევლად გავლიეთ გზა, დაბა დმანისში ამოვყავით თავი და მალე მრავალშვილიან კავლელაშვილების სახლსაც მივადექით. ოჯახის მამა — რომინ კავლელაშვილი ის ის იყო სამუშაოდან მოსულიყო და სახლში დარჩენილ სულ პატარა ანანოს ეალერსებოდა. სტუმართმოყვარე მასწავლებელმა გულთბილად შეგვიპატიჟა შინ.

ვესაუბრებოდი ყმაწვილ კაცს და არ მჯეროდა, თუ ის რვა შვილის მამა იყო. რამდენი წლისა ბრძანდებით-მეთქი ვკითხე. ოცდაათი წლისა ამ ცოტახნის უკან შევსრულდიო.

— თქვენი მეუღლე?

— 1990 წლის ზაფხულში შესრულდება ოცდაცხრა წლისა და თავისი დაბადების დღეს მეცხრე ბავშვით შეხვდება.

ბედნიერი დამთხვევაა-მეთქი, ვთქვი და დიასახლისი მოვიკითხე.

— თინა ახლახან წავიდოდა სამუშაოზე, ახლავე ბავშვს გავაგზავნი და მოვა.

— გაიქეცი შვილო, — დედას დაუძახე. სტუმრები მოვიდნენ და ცოტახნით მოდი-თქო.

გოგონა მერცხალივით გაფრინდა. საუბარი განვაგრძეთ.

—როცა უფროსი ბავშვები სკოლაში და საბავშვო ბაღში მიდიან, ამ პატარა გოგონას ვინ მეთვალყურეობს?

— აქამდე გვიჭირდა პატარების მოვლა-შენახვა, თორემ ახლა რა გვიჭირს: უფროსი გოგონები წამოგვეზარდნენ და პატარების აღზრდაში კარგად გვეხმარებიან. ახლა პირველი შვილი მადონა მეოთხე კლასშია. მომდევნო მზია — მესამეში, მასზე უმცროსი ხათუნა — პირველ კლასში. დავითი, ბესიკი, თამარი და შორენა დედასთან ერთად საბავშვო ბაღში „მსახურობენ" — სიცილით თქვა როინმა და განაგრძო, — ეს პატარა ანანო კი სახლის მუდმივ დარაჯად გვყავს ჯერჯერობით. მალე მოიზრდება და მომდევნო დას ან ძმას ესეც მოუვლის. ახლა კი გაკვეთილებზე დილით როცა მივდივარ, მაშინ მაგას დედა სახლში ჰყავს, რადგან ის მეორე ცვლაში მუშაობს. უფროსი გოგონები სკოლიდან რომ მოდიან, მათი დედა მაშინ მიდის სამუშაოზე. მერე მეც მალე ვბრუნდები და ასე ვმარცვლავთ ჩვენს წუთისოფელს.

დედაც მალე მოვიდა. თავაზიანად მივესალმეთ ერთმანეთს.

— ნინო ციხელაშვილს თუ იცნობთ? — შევეკითხე, — თერთმეტი შვილი აღუზრდია.

— ის გმირი დედაა, ჩემი „ჭკუაზე დამრიგებელი“. კავლელაშვილის ქალია და ნათესავადაც კი მთვლის. უკვე 83 წლისა ვარ დ ჯერ თითი არ წამომტკივნიაო. ესეც არ იყოს, ჩვენს მხარეს ქართველთა მომრავლება სჭირდებაო, შემაგულიანებდა ხოლმე და ამიტომაც უფრო გადავწყვიტე ბევრი შვილის ყოლა, რომ ოჯახს სიხარული შეემატოს, სოფელს კი რამდენიმე კომლი. ჩემი ოჯახის გამრავლებას ახლა ისიც ახალისებს, რომ თუ აქამდე ჩვენი რაიონის ცენტრში ორი საშუალო სკოლა იყო და ორივეში აზერბაიჯანულ ენაზე მიმდინარეობდა სწავლება, სტიქიური უბედურებით დაზარალებულ სვანთა ოჯახების ჩამოსახლების შემდეგ ქართული საშუალო სკოლაც გაიხსნა და საბავშვო ბაღიც. რომ იტყვიან, ზოგი ჭირი მარგებელიაო, ასე მოგვივიდა. მიხარია, რომ ჩემი შვილები აქვე მიიღებენ საშუალო განათლებას. ახლა ქართული თეატრიც გაგვიხსნეს და ჩვენი მხარე თანდათან კვლავ უფრო გაქრისტიანდება.

ბავშვები რომ თავიდანვე მივაჩვიოთ თავის მიწაზე მუშაობას, გადავწყვიტეთ წელს საბოსტნე ნაკვეთი ავიღოთ. ამაზე მგონი უარს არ გვეტყვიან...

საუბარში ვიყავით გართულნი, რომ უფროსი გოგონები სკოლიდან მოვიდნენ. ჩანთები თავის ადგილზე დააწყვეს, ტანსაცმელი გამოიცვალეს, ისადილეს, მაგიდა აალაგეს, გაასუფთავეს, ჭურჭელი მიალაგეს, უმცროს დას მიეფერნენ და რაკი დედა და მამა სახლში იგულეს, წიგნები ამოალაგეს და თავთავის გაკვეთილებს მიუსხდნენ.

— ჩემმა ყველა ბავშვმა იცის თავისი საქმე. როდის უნდა დაისვენოს, როდის გაკვეთილი ისწავლოს, ითამაშოს, პატარა დას როდის რა სჭირდება, რომ მოუაროს, მაგრამ სანამ ბავშვებს საკუთარი განსჯის უნარი მიეცემათ, მათს აღზრდას ჩვენ წარვმართავთ. დაიზრდებიან და ცხოვრების გზას თვითონვე გაიკვლევენ.

ვბრუნდებოდი თბილისში და ბედნიერ მრავალშვილიანთა ხილვით გულგახარებულს არ მშორდებოდა სიტყვები: კიდევაც დაიზრდებიან ალგეთს ლეკვები მგლისანიო, — და იზრდებიან ალგეთს ლეკვები...

გიორგი გოჩიტაშვილი

ლექსები

ეროვნული ბიბლიოთეკა

* * *

მე სურვილები ჩემი დავტოვე,
დავტოვე, რადგან ბრძოლად
არ ღირდა,
ერთი სურვილი შემრჩა ბოლომდე —
მინდა რომ ვიყო
ცრემლივით წმინდა,
და ჩემს დედულში მინდა
დავსახლდე,
რომ ვიყო მისი გულის მინდია,
ჰე, დედულეთო, შენ მიმსახურე,
ჩემი სიცოცხლე შენთვის
მინდვია!

მე გამოვხსენი ფართოდ სარკმელი,
მზეა, ცხოვრება არ [illegible],
მიწის სურნელი, ზეცის ნათელი
სულს სიხარულით ელამუნება,
ცხოვრების ჩარხის წალმა ტრიალი,
ნუმც მომიშალოს დედაბუნებამ,
სიოს ჩურჩული, ხეთა შრიალი,
ასაფრენ ლექსად მებულბულება,
ჯერ უთქმელი მაქვს ყველა სათქმელი,
ის რაც დავთესე, უნდა ვახარო,
სანთლად აანთე ჩემი სიცოცხლე,
მზეო ნათელო, ცაო მაღალო!

ნელი ჩაჩავა

დაუბადებელ ქართველს

9 აპრილს დატრიალებულმა ტრაგედიამ იმსხვერპლა 25 წლის ელისო ჭიპაშვილი, რომელიც ფეხმძიმედ იყო.

ჯერ არშობილი გმირი,
წმინდა კვარცხლბეკზე დგახარ,
ქართულ ვაზს მოკვეთილი
შენ, სამამულე რქა ხარ.

ქართველიც შენ ყოფილხარ,
შენ დაგყოლია ბედი,
ჯერ არც შობილხარ ბავშვი
და მამულისთვის კვდები.

ქალი

ქალი — არსება კალთანაკურთხი,
ქალი — პლანეტის ნაზი გვირგვინი,
ქალი — მოლხენა,
ქალი — ზეიმი,
ქალი — ფიქრები,
ქალი — გონება,
სიმღერა, ლექსი,
ზეშთაგონება.
ქალი — მამულის ღერძი ძლიერი.
ქალი — მომავლის მძლავრი შენება,
ჩვენი ცხოვრების ეშხი, მშვენება.
მკერდს ჩასაკრავი,
საფერებელი,
ხელზე სათუთად სატარებელი.
და ვით ნარნარა, ქორფა იელი,
მყის მიმზიდველი თვისი იერით,
ქალი — დამთმობი,
ქალი — მიმნდობი,
დე, იყოს მარად სვებედნიერი!

* * *

უკვე რამდენი
წელიწადია,
სიტყვა გაგანდოთ
ძლიერ მწადია.
ჩემო ნათია,
ჩემო ხატია,
ჩემო ფიქრია,
ჩემო ირინე...
წლები მარდია,
სწრაფად მიჰქრიან,
სწრაფად მიჰქრიან.
თქვენი ჭირიმე.
დროზე დაფიქრდით,
მიდით, იჩქარეთ,
ნაკიცხი სწორნი
შემოირიგეთ —
ჩემო ნათია,
ჩემო ხატია,
ჩემო ფიქრია,
ჩემო ირინე.

ამირან ხეცაძე,
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის IV კურსის სტუდენტი.

რა ძლიერდებოდეს სამშობლოს

სრულიად საქართველოს რუსთაველის საზოგადოების შემოქმედებითი გაერთიანება „ვაზი" და საქართველოს ტელევიზიის საინფორმაციო პროგრამა „მოამბის" კოლექტივმა 31 მარტს თბილისის სპორტის სასახლეში მოაწყო საქველმოქმედო საღამო ქართველი მრავალშვილიანი ოჯახებისათვის. ფაქტობრივად ეს იყო მრავალშვილიანთა პირველი თავყრილობა... თავყრილობაზე 200-მდე ოჯახი იყო მოწვეული.

აღნიშნული შეკრების მიზანი — შეგროვდეს სათანადო თანხა, რათა მარნეულის რაიონში ფუძე ჩაეყაროს ახალ ქართულ სოფელს, თანხის ნაწილი კი გადაეცეს თავყრილობაზე მოწვეულ მრავალშვილიან ოჯახებს, ფულად საჩუქრებთან ერთად.

ამ საქველმოქმედო საღამოს მოწყობას ჩვენი რესპუბლიკის ბევრი რაიონი და ქალაქი გამოეხმაურა, გამოეხმაურნენ საზოგადოებრივი ორგანიზაციები.

საღამოზე მოწვეულნი იყვნენ ისინი, ვინც ჩვენი სამშობლოს სადღეგრძელოდ ხუთი და მეტი შვილი გაზარდა. ასეთი ოჯახები კი საქართველოში დღეისათვის 19 ათასზე მეტია.

ცოტაა ეს თუ ბევრი?

ცოტაა, რადგანაც ახლა ჩვენი რესპუბლიკა დემოგრაფიულ კრიზისს განიცდის, ამიტომაც, ახლა ყველას ვევედრებით, მხარში! ამოუდგეთ მრავალშვილიან ოჯახებს, ჩვენი თანადგომით საოჯახო პრობლემების გადაწყვეტა შევუმსუბუქოთ. მრავალშვილიან ოჯახებზე ზრუნვა საქართველოს მომავალზე ზრუნვაა. ხვალინდელი დღე კი დღეს იბადება, და ღმერთმა ნუ ქნას, რომ აქ ახლა, ამ წუთას, როდესაც თქვენ ამ წერილს კითხულობთ, საქართველოში ასობით პატარა არ იბადებოდეს.

დასანანი ისაა, რომ წლების განმავლობაში ბევრი რამ დაკარგეს მრავალშვილიან ოჯახებს; ახლა მაინც შევეცადოთ შეცდომები ნაკლები იყოს, სიკეთე — მეტი.

მე თავიდანვე გითხარით, რომ ამ აქციას მრავალი რაიონი თუ ქალაქი, ორგანიზაცია თუ დაწესებულება გამოეხმაურა. რა თქმა უნდა, ყველა ოჯახს ვერ წარმოვიდგენთ ამ წერილში, მაგრამ გეტყვით, რომ შევხვდით ისეთ მრავალშვილიან ოჯახებს, რომელთაც ძალიან უჭირთ. ბევრი რამ აკლიათ, მაგრამ ეტყობა შვილების სიყვარული მათთვის ყველაფერზე მაღლა დგას, ამიტომ არ წუწუნებენ, არ ჩივიან და პატარები ერთმანეთის გამონაცვალში იზრდებიან. მაგალითად, კასპის რაიონის სოფელ ნოსტეში ცხოვრობს ნანა და ბეჟან ბიზამბარელების შვიდშვილიანი ოჯახი. ვერ გეტყვით, რომ შეძლებული ოჯახია. პატარა ლელას კი ისე ბუნებრივად მიაჩნია უფროსების გამონაცვალ ტანსაცმელში სიარული, რომ იმასაც ნატრობს, უფროსების საკუთარი ლამაზი წიგნები როდის დაპატარავდებიან, რომ თავად დაისაკუთროს. გჯერათ, არასოდეს დაისადგურებს ამ პატარების გულში შური და სიძულვილი.

შვილთა სიმრავლე ხომ უმთავრესი პირობაა ერის არსებობისა, მისი სიძლიერისა. ასეთი ოჯახები კი იმატებს მაშინ, თუ ჩვენგან ექნებათ ეკონომიკური და მორალური მხარდაჭერა. თუმცა ბედნიერება ქონებრივ სიმდიდრეში კი არა, იმ სიყვარულშია, რომელიც სილარიბეში იბადება — მტკიცე და უღალატო. შესაძლოა ბევრისათვის შესაშურიც იყოს პეპელა და ტრისტან ტეტუნაშვილების ოჯახური სიმდიდრე, რასაც სიყვარული და ურთიერთგაგება ჰქვია. ისინი ქარელის რაიონის სოფელ დირბში ცხოვრობენ, ხუთი შვილი ჰყავთ. ქარელის რაიონული საბჭოს აღმასკომი ახლა აპირებს მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას. ყველაფერი წინაა, მთავარია უყურადღებოდ არავინ დარჩეს, არც შეძლებული, არც ხელმოკლე. ამ აქციის მიზანიც ხომ ისაა, უფრო მეტი თანადგომა აღმოუჩინოთ სწორედ ხელმოკლე ოჯახებს.

უნდა ითქვას, რომ ისე, როგორც ამ ბოლო ერთ წლიწადში გაკეთდა მრავალშვილიან ოჯახთა დახმარებისათვის, წლების განმავლობაში არ ყოფილა გაკეთებული. არც სოფლ[illegible] ლა ერთბაშად. მაგრამ [illegible] ვე გზა რომ აღარ გვაქვს, ამაზე ჩვენი დემოგრაფიული მდგომარეობაც მეტყველებს. შესაძლებლობის მაქსიმუმი უნდა [illegible] ლობა არ მოაკლოთ მრავალშვილიან ოჯახებს, ეს ერთგვარი მაგალითიც იქნება მომავალი თაობისათვის, ახალგაზრდა ოჯახებისათვის, რომლებმაც უნდა გააძლიერონ საქართველო.

გლდანის რაიონში ცხოვრობს ექვსი შვილის დედა იზოლდა ფარულია. ექვსივე შვილი აყვანილი ჰყავს და მარტოდმარტო ზრდის. გლდანის რაიონული საბჭოს აღმასკომი, ამავე რაიონის დემოგრაფიული საზოგადოება განსაკუთრებულ მზრუნველობას იჩენს ამ ოჯახისადმი — გამოუყვეს ბინა, ეძლევათ ფულადი დახმარება, ბედნიერია საქართველო ფარულიების ექვსი ულამაზესი შვილის შემყურე, ბედნიერი და მადლიერი.

ტელევიზიის საინფორმაციო პროგრამა „მოამბით" რეგულარულად გაცნობდით ჩვენს ტელემაყურებლებს იმ მრავალშვილიან ოჯახებს, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს ქართველ მრავალშვილიან ოჯახთა თავყრილობაზე. უნდა ითქვას, რომ ამ გადაცემების შემდეგ ბევრმა მათგანმა რედაქციაში მოგვაკითხა თავისი პრობლემებით. მართალია, ყველა ოჯახმა ვერ მიიღო მონაწილეობა ამ ღონისძიებაში, მაგრამ იმედს გამოვთქვამთ, ასეთი საღამოები ტრადიციად დამკვიდრდება, რაც საშუალებას მოგვცემს, ახლოს გავეცნოთ მრავალშვილიან ოჯახებს, რომ ნაწილობრივ მაინც შევუმსუბუქოთ ის პრობლემები, რომლებიც მათ აწუხებთ.

გაგრის რაიონის დაბა ოჟნარიდან არიან რევაზ და ნანული ნავერიანები. მათ ექვსი შვილი ჰყავთ, მაგრამ არავითარი დახმარება აქამდე არ მიუღიათ, ახლა კი 4000 მანეთი მიიღეს საჩუქრად და საქველმოქმედო საღამოზეც მოვიწვიეთ.

გაგრის რაიონიდან, სოფელ [illegible] ექვსი შვილის დედამ [illegible] სამხარაძემ წერილი გამოუგზავნა რედაქციას, იგი გვწერს, რომ განსაკუთრებით [illegible] შვილებს [illegible] ვინც თავის დახმარება აღმოუჩინოს ამ ოჯახს.

ქალაქ თბილისის ჯანდაცვის სამმართველოს წარმომადგენელი ურამ შამანიდი კი სამმართველოს სახელით თბილისში, ბელიანსკის ქუჩაზე მცხოვრებ კაჭარავების ხუთშვილიან ოჯახს ყოველთვიურად ოთხას მანეთს ურიცხავს პატარა მერაბის სრულწლოვანებამდე, მერაბი კი ჯერ თვეებისაა. თუ ყოველივე ეს ტრადიციად დამკვიდრდება, უდაოდ ბედნიერი და მრავალი სიხარულის მომტანი იქნება ხვალინდელი დღე საქართველოსთვის.

საღამოს ჩემპიონი დედა გახდა წალენჯიხელი ვარდო ხახაია, რომელიც 14 შვილს უზრდის მამულს, ყველანი ჯანმრთელები, სანიმუშონი და შრომისმოყვარენი არიან, ამიტომაც ბედნიერია ქალბატონი ვარდო. მან დამსწრე საზოგადოების გულწრფელად განუცხადა, არაფერი შეედრება შვილთა სიმრავლით გამოწვეულ ბედნიერებასო. ასევე ფიქრობენ თბილისში, დიღმის მასივში მცხოვრები გუგული ფოცხიძე და ნოდარ ტალიაშვილი, მათ ოჯახში თერთმეტი შვილი იზრდება, სხვათაშორის თერთმეტივე გოგონაა.

საქველმოქმედო საღამო ბევრი სასიამოვნო მოულოდნელობით აღინიშნა.

დარწმუნებით გვინდა [illegible], რომ ამ საქველმოქმედო საღამოთი დიდი და მნიშვნელოვანი საქმე გაკეთდა, საქმე, რომელსაც კონკრეტული მისამართი აქვს.

ნუნუ ბრძოლიშვილი,
ტელევიზიის საინფორმაციო პროგრამა „მოამბის" რედაქტორი.

„დედათა სავანე" გვიხმობს

საუბარი საქართველოს ახალგაზრდობის ფონდის პრეზიდენტთან, სოციოლოგ ლაშა კიკალეიშვილთან.

— როდესაც ქართველებში მრავალშვილიანობის ტრადიციის დაკარგვაზე საუბრობდა, ერთმა სოციოლოგმა მიზეზად თანამედროვე სამშობიარო სახლებში შექმნილი ვითარება დაასახელა. მან აღნიშნა, რომ ქალი იქ თავს რამდენადმე დამცირებულად გრძნობს და იქიდან გამოსული ყოყმანობს — მეორედ ან მესამედ მოხვდეს ისევ სამშობიაროში თუ გადაიფიქროს. ასეთმა „გადაიფიქრებამ" კი მეტად საგრძნობ შედეგამდე მიგვიყვანა.

ბატონო ლაშა, ამ პრობლემაზე თქვენი აზრი მაინტერესებს...

— მრავალშვილიანობის ტრადიციის რღვევა მრავალი ფაქტორით არის განპირობებული — პოლიტიკური, ეკონომიკური, იდეოლოგიური... და, ხომ ხედავთ, თითოეული მეტად მნიშვნელოვანი გახლავთ. ასე, რომ ეს მოვლენა მხოლოდ სამშობიარო სახლებში შექმნილ დღევანდელ სიტუაციაზე არ დაიყვანება. ჩემი აზრით, ეს ყოველივე უგვანო სახელმწიფო იდეოლოგიისა და ეკონომიკური სისტემის ბრალი უნდა იყოს.

თუ რას ნიშნავს ეკონომიკური და სოციალური უსამართლობა, ეს კარგად ჩანს სხვისი ხელის შემყურე საბჭოთა იერარქიისა თუ ქვეყნის ფენომენიდან. მაგრამ რა შუაშია იდეოლოგია? რა შუაშია და — ეს ის იდეოლოგიაა, რომელმაც ქალი კლასობრივ მებრძოლთა რიგებში ჩააყენა, ხოლო ოჯახური ცხოვრება ე. წ. კომუნიზმის მშენებლობისათვის უხერხულ ინტიმურ საქმედ აქცია.

ყველაფერი მიმდინარეობდა ისე, რომ დედაშვილობის უნიკალური, ხილული თუ უხილავი კავშირები დარღვეულიყო. 1938 წლის 25 დეკემბრის „პრავდაში" ვინმე ს. ტიტოვამ მოუწოდა ქალებს [illegible] დაეტოვებინათ დეკრეტული შვებულება, როგორც წესი, ფეხზე კარგავს. გაზეთი კი ყველანაირად უჭერდა მხარს ამ მოწოდებას. დღესავით ნათელია, რომ ტიტოვას მოწოდებასა და გაზეთის თანადგომას [illegible] გულგრილობა არ იყო. ყოველივე კრემლიდან მოდიოდა და ახლა ამაში ეჭვი აღარავის ეპარება.

ჩვენთვის დღეს ყოველი ჩასახული სიცოცხლე ძვირფასი უნდა იყოს, ხოლო

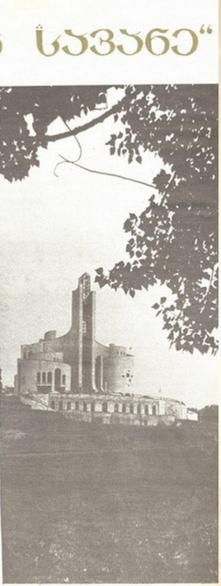

ფეხმძიმე ქალი — ხელისგულზე სატარებელი. მომავალი დედა ყოველი დღის ნაბიჯზე უნდა გრძნობდეს, რომ ის ახლა ერის სამსახურში დგას, რომ ზისი და მომავალი პირმშოს ჯანმრთელობა საქართველოს სასიცოცხლო მოთხოვნილებაა. არის კი რაიმე ამის მსგავსი ჩვენში? რა თქმა უნდა, საზღვარგარეთულს არ ვგულისხმობ. ქალაქის ცენტრში ნიკოლოზის დროს 70 მელოგინისათვის აშენებულ სამშობიარო სახლში, „განვითარებული სოციალიზმის პირობებში" (მგონი, ასე უნდა ინიშნებოდეს ახლა ჩვენი ხედმავი ყოფა) 270 ქალი წევს. ჩემი აზრით, სამშობიარო სახლების დღევანდელი მდგომარეობა მშვენივრად ახასიათებს საერთოდ ჩვენი ცხოვრების დონეს, ჩვენს შესაძლებლობებსა და მისწრაფებებს.

— პოლონელმა მეცნიერმა ფილოსოფოსმა დააარსა სპეციალური საზოგადოება, რომლის მიზანია გადაარჩინოს ჩასახული სიცოცხლე. ქართველი მკითხველისათვის ცნობილია, რომ ამ საზოგადოებასთან არსებობს ორსული ქალების სავანე. თუ არ ვცდები, ფილოსოფოსმა დამსახურება აღიარებული, რათა „დედათა სავანე" საქართველოშიც დაარსდეს. მაინტერესებს თქვენ როგორ წარმოგიდგენიათ ჩვენებური „დედების სავანე".

— მე რამდენჯერმე დავწერე ამის თაობაზე, მაგრამ ახლა ერთ გარემოებას მინდა ხაზი გავუსვა, რაც ჩემი აზრით, ბევრის ამხსნელი უნდა იყოს. თქვენ რომ ახსენეთ, ის პროფესორი და მისი კოლეგები ღრმად მორწმუნე ადამიანები არიან. ისინი მჭიდროდ თანამშრომლობენ დომინიკანელ ბერებთან. თვით 76 წლის პროფესორი კი თითქმის ფანატიკური რწმენითა და ახალგაზრდული ენერგიით შრომობს. სწორედ ფილოსოფოსისა და დომინიკანელთა ორდენს ეკუთვნის ჩასახული სიცოცხლის გადარჩენის სამსახურების, ორსულ ქალთა ანონიმური მკურნალობის, ე. წ. დედათა სკოლების შექმნის იდეა. პროფესორ ფილოსოფოსის დაუშრეტელი ენერგიის შედეგია დედობისადმი ზრუნვის მთელი სისტემა, რაც ახლა არსებობს გერმანიაში, ჩეხოსლოვაკიასა და ევროპის ბევრ სხვა ქვეყანაში. ჩემს წინადადებას, ჩამოყალიბებულიყო იგი თბილისში, დიდი ხალისით გამოეხმაურა, ერთი კი მითხრა: ეს, ალბათ, ღვთის ნებაა, თორემ საქართველოში წასვლა არასოდეს მიფიქრია, ლოცვა მოვიხელთე და შეიძლება ვერც მოვახერხო, ამიტომ იჩქარეთო.

ახლა ამას ვერ გავიგებთ, დედათა სკოლაში რაღაც უცნაური, ან ჩვენი სპეციალისტებისათვის მიუწვდომელი რამ ხდებოდეს, იგივე [illegible] არღვევს ჩვენს სტერეოტიპებს.

დედათა სკოლა არც პოლიკლინიკაა და არც ქალთა კონსულტაცია. მომავალი დედები კვირაში ორჯერ ორ-ორი საათით იკრიბებიან ჯგუფებში მეცადინეობისათვის „გაკვეთილებზე", თუკი ამ შეხვედრებს პირობითად ასე ვუწოდებთ, დედები ითვისებენ [illegible] ქალების ყოფის, მეუღლის, [illegible] ოჯახური ცხოვრების [illegible] ნერვიული რიტუალის თუ მშობიარობის პროცესის [illegible] ჯგუფში [illegible] დინებული დაავადებების სიმპტომებს, ერთი სიტყვით, ყველაფერს, რაც ჩვილის მოვლას შეეხება.

აქვე, სპეციალურ ფიზიოთერაპიულ კაბინეტებში მოწყობილია სავარჯიშო ტრენაჟორები, სხვათაშორის, ექიმსა და ფიზიოთერაპევტს მომავალი მამებიც ხვდებიან, ისინი იღებენ საჭირო ახსნა-განმარტებებს ორსულობის დროს შესაძლო ექსტრემალური სიტუაციების შესახებ: რა უნდა იმოქმედონ ამ დროს, ვის უნდა მიმართონ, ეუფლებიან ტკივილის მოსახსნელი მასაჟების ტექნიკას.

„დედათა სავანეში" შეხვედრები ენიჭება ფსიქოლოგსა და სასულიერო პირთან. დამეთანხმებით, ეს ფსიქოლოგიური განწყობისთვის სავსებით საშუალებაა, დედობისათვის სულიერი მომზადების სასიკეთო საფუძველია. აქვეა ბარი სავარჯიშო ვიდეო-გასართობი პროგრამით. ბარი დიეტოლოგისა და ფსიქოლოგის ზედამხედველობით მუშაობს. ეს, რაც მე თქვენ ახლა გიამბეთ, მშვენივრად მოერგება ჩვენს ქართულ გარემოს. შეუძლებელი არაფერია. პირიქით, ქართველებს მეტად მდიდარი ეთნო-კულტურული ნიუანსები გვაქვს. მინდა სავანესთან აღვნიშნო, რომ მართლმადიდებლური ეკლესიის მხარდაჭერის დიდი იმედი გვაქვს. აქვე მინდა გაცნობოთ, რომ ჩვენში დედათა სკოლას საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმინდესი და უნეტარესი ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით ეწოდება „დედათა სავანე". როგორც ხედავთ, აქ მხოლოდ ტერმინოლოგიურ აბრევიატურაში არ არის საქმე. „დედათა სავანე" ბევრად უფრო ფართო პროფილისა იქნება, ყველაფერს გავაკეთებთ, რომ იქ ჩვენი მომავალი დედებისათვის ჭეშმარიტი სავანე დავაარსოთ.

რა თქმა უნდა, „დედათა სავანის" შექმნას დიდი [illegible] სჭირდება. უდიდესი თანადგომა და მხარდაჭერა აღმოგვიჩინა საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრომ. „დედათა სავანე" [illegible] უნდა არსებობდეს, [illegible] ჩემი აზრით, რომ სამშობიაროდ გამოიყოს მხოლოდ საუკეთესო, ლამაზი სახლი, ფეხმძიმობა ხომ ქალის ცხოვრების უმშვენიერესი პერიოდია. ამიტომ სავანეში მოსულმა უნდა შეიგრძნოს ეს სიმშვენიერე, სავანეში ქალი „დედოფლად" უნდა [illegible] ელება. იგი ყოველმხრივ თანადგომას [illegible] „დედათა სავანე" [illegible] ბამ ჩვენი საზოგადოებრიობის დამოკიდებულება ამ უფუნქციოდ დარჩენილი სასახლისადმი, რომელიც თავისი რიტუალებით, [illegible] დღეს ვერავის დააინტერესებს. არ შეიძლება რიტუალების შეთხზვა. ის ხომ საუკუნეთა მანძილზე ყალიბდებოდა! როგორ შეიძლება ჯვრისწერისა და ნათლობის რიტუალის იმიტირება? ერთიც და მეორეც მხოლოდ ეკლესიაში უნდა ხდებოდეს, მხოლოდ ეკლესიაა მადლის სახლი და არა ჩვენი ე. წ. რიტუალების სასახლე. ვის სჭირდება ამდენი საქეიფო დარბაზები, აქ რომ არის. სწორედ აღნიშნულ მიზეზთა გამოა ის ფუნქციადაკარგული და ჩვენი ღრმა რწმენით თუ კი სულიერად და გარეგნულადაც გარდაიქმნება, ნამდვილად მშვენიერი ადგილია „დედათა სავანისათვის", მეტსაც გეტყვით. საქართველოს ახალგაზრდობის ფონდის ინიციატივითა და ამ საქმით დაინტერესებულ ყველა პირის აზრით, ყოფილ რიტუალების სასახლეში „დედათა სავანესთან" ერთად ბინას დაიდებს საქართველოს ოჯახისა და დედაშვილობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, სადაც მოხდება ოჯახისა და მასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე მომუშავე მეცნიერთა გაერთიანება.

— ბატონო ლაშა, წარმატებები მინდა გისურვოთ ამ კეთილშობილურ, პატრიოტულ საქმეში. მჯერა, რომ მომავალი ქართველი დედა სავანეში ისე იგრძნობს თავს, როგორც საკუთარ სახლში.

„დედათა სავანე" ხომ ის დაწესებულებაა, სადაც უცხო ფანტაზიით შეიძლება კეთილი საქმენი განახორციელო...

ამიტომ ახლა ყველამ უნდა ვიზრუნოთ ჩვენს ახალ სახლზე, ვიფიქროთ, ვიმსჯელოთ, გნებავთ, ვიკამათოთ კიდეც, როგორი იქნება „დედათა სავანე", როგორი გვინდა, რომ იყოს.

ესაუბრა **რუსუდან ნიკურაძე**

ნინო ჟვანია

მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარის მოადგილე, საქართველოს კომპარტიის თბილისის კომიტეტის წევრი, თბილისის საქალაქო საბჭოს დეპუტატი ნინო ავქსენტის ასული ჟვანია. მან მთელი თავისი შეგნებული ცხოვრება მოახმარა სამშობლოს, კომუნისტური პარტიის უანგარო სამსახურს, რომლის რიგებში იგი იყო 1939 წლიდან.

ნ. ა. ჟვანია დაიბადა 1917 წლის 22 დეკემბერს ქალაქ ფოთში. 1938 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტი. 1938-1948 წლების პერიოდში მუშაობდა საქართველოს ალკკ თბილისის საქალაქო კომიტეტის ინსტრუქტორად, სტუდენტი ახალგაზრდობის განყოფილების გამგედ, საქართველოს ალკკ ფოთის საქალაქო კომიტეტის პირველ მდივნად, საქართველოს ალკკ ცენტრალური კომიტეტის მდივნად. 1948 წელს ნ. ა. ჟვანია გადაჰყავთ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის აპარატში პასუხისმგებელ ორგანიზატორად — 1949-1953 წლებში იგი პარტიის თბილისის ორჯონიკიძის რაიკომის პირველი მდივანია, ხოლო 1953-1954 წლებში — საქართველოს კომპარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტის მდივანი. შემდგომ წლებში ნ. ა. ჟვანია მუშაობდა სხვადასხვა პასუხსაგებ თანამდებობაზე, ხოლო 1964 წლიდან სიცოცხლის უკანასკნელ დღეებამდე თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარის მოადგილე იყო.

ყველა პოსტზე, რომლებიც კი მისთვის მიუნდვიათ, ნ. ა. ჟვანია იჩენდა განსაკუთრებულ შრომისმოყვარეობასა და დიდ ორგანიზატორულ ნიჭს.

სამშობლომ დიდად დააფასა ნ. ა. ჟვანიას ღვაწლი, დააჯილდოვა იგი ექვსი ორდენით, მათ შორის ორი ლენინის ორდენით და მრავალი მედლით.

გარდაიცვალა შესანიშნავი და გულისხმიერი ადამიანი, რომელიც გამოირჩეოდა უაღრესი კორექტულობითა და დიდი გულითადობით, მუდამ მზად იყო დახმარებოდა იმათ, ვისაც ეს სჭირდებოდა.

ნინო ჟვანიას ნათელი ხსოვნა სამუდამოდ დარჩება ჩვენს გულში.

გ. გ. გუმბარიძე, ნ. ა. ჭითანავა, გ. ა. ანჩაბაძე, ვ. გ. გურგენიძე, გ. ნ. ენუქიძე, ო. გ. ვარძელაშვილი, ტ. ვ. ლორთქიფანიძე, ბ. დ. მახარაშვილი, გ. დ. მგელაძე, გ. ა. მეტონიძე, ა. ი. პავშენცევი, გ. ს. ჯიქია, ნ. რ. საჯაია, ვ. ფ. ხიზბა, პ. პ. ჩხეიძე, ო. ვ. ქვილითაია, ნ. მ. ლეკიშვილი, ზ. პ. პუხოვა, ვ. ვ. ტერეშკოვა, ნ. ა. ჯავახიშვილი, ზ. ა. კვაჭაძე, ნ. ი. ლალიძე, შ. დ. კიკნაძე, ი. ო. ანდრიაძე, ნ. მ. მღებრიშვილი, პ. შ. ბერაია.

მშვიდობით, ნინო!

ამბობენ, იქ, საავადმყოფოს პალატაში, სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვართან მდგარი ნინო „საპოვნელას" ღიღინებდაო. ეგებ სასწაულმოქმედ ყვავილს ევედრებოდი მაპოვნინეო ჩემი უძვირფასესი მეუღლისა და მეგობრის უდროოდ გაფრენილი სული?

არ ვიცი, შეგისრულდა თუ არა, ძვირფასო ნინო, შენი ცალუღლად გატარებული მრავალი წლის სიცოცხლის ეს დიდი ქალური ნატვრა, ჩვენ კი, აქ, უშენოდ დარჩენილებს, უზომო ტკივილი დაგვეუფლა — ტკივილი დიდი, აუნაზღაურებელი დანაკარგის გამო.

ბევრი დაიწერა და აქაც ითქვა შენს დიდ მოქალაქეობაზე, მოღვაწეობაზე, მრავალმხრივ დამსახურებაზე. მე შენს ღირსეულ ქართველ ქალობაზე მინდა ვილაპარაკო, მინდა შევასრულო შენი თხოვნა: მითხარიო ორიოდ სიტყვა, უკანასკნელი განშორების ჟამს.

რომ იცოდე, ჩემო ნინო, რა აუტანლად მძიმეა ის ორიოდ სიტყვა... ეგებ ერთი ლექსის ორი სტრიქონი მოვიშველიო:

„ასწიეთ მაღლა, აიტაცეთ
ღრუბელთა ზედა,
ქალი — მებრძოლი, ქალი —
დედა, ქალი — ლეგენდა!.."

მართლაც, ქართველი ქალისათვის დამახასიათებელი ყველა საუკეთესო ღირსებით დაუჯილდოებიხარ ზეციერს: ქალური სინატიფით, კდემამოსილებით და ვაჟკაცური შემართებით.

მაინც საიდან ამოგქონდა, ძვირფასო, ის უდიდესი ფიზიკური და სულიერი ენერგია — ასე უშურველად რომ უნაწილებდი ადამიანებს!

შენი მძიმე ავადმყოფობის დღეებშიც კი შენს ბინაში განუწყვეტლივ რეკდა ტელეფონი... კვლავინდებურად გთხოვდნენ დახმარებას და შენც ჩვეული გულმხურვალებით ეხმაურებოდი სხვათა შეჭირვებას...

ცნობილია შენი დაუმსახურებლად განაწამები ახალგაზრდობის ამბავი. იმისი მოწმენიც ვართ, როგორ ჩამოგტეხა ბედმა მხარი ახალგაზრდა ქალს, სამი მცირეწლოვანის დედას.

ეგებ სწორედ მაშინ მიეცი სიტყვა შენს დაღუპულ, ძვირფას მეუღლეს, რომ სიცოცხლის ბოლომდე ატარებდი ძაძებს, იდგებოდი გლოვად გაუხარელი სიყვარულისა... ეგებ მაშინ მიეცი პირობა საკუთარ თავსაც, რომ მთელ სიცოცხლეს გაჭირვებულთა და მწუხარეთათვის ზრუნვას მოახმარდი...

შენ შესძელი თითქმის შეუძლებელი: საკუთარ, უსაზღვრო ტკივილებში კი არ ჩაიძირე, — გამოიწრთე, ამაღლდი და სულიერად ისე გამდიდრდი, რომ სიცოცხლის ბოლომდე უხვად გასცემდი შენი დიდი, კაცთმოყვარე გულის სითბოსა და სიკეთეს.

რამდენი რამ გიწოდეს სიცოცხლეშივე: „საქართველოს დედა“, „ოთარაანთა ქვრივი“, „თბილისის ჭირისუფალი“... ყველას ამართლებდი, შენი სალოცავი საქართველოს სიყვარულით, შენი ნაამაგარი თბილისის სიყვარულით, ადამიანთა სიყვარულით გულდამუხტული.

შენი ყოველი დღე — დღე თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარის მოადგილის, დღე — თბილისის საქალაქო ქალთა საბჭოს თამჯდომარისა უზომოდ დატვირთული იყო ზრუნვით დედაქალაქის დამშვენება-აღორძინებისათვის, ზრუნვით ქალებზე, დედებზე, ბავშვებზე, გაჭირვებულ ოჯახებზე, უპატრონო მოხუცებზე, ღვთისა თუ მშობლებისგან მოძულებულ ობოლ ბავშვებზე... უკომპრომისო ბრძოლით ყოველგვარი ბოროტების წინააღმდეგ...

მაგრამ ყველაფერს ზღვარი გააჩნია და... ამოიწურა უზომოდ, უანგარიშოდ ნახარჯი სასიცოცხლო ენერგია... დამთავრდა ღელვა ერთი მოუსვენარი, ბობოქარი, სიკეთისათვის დაბადებული ქართველი ქალისა...

დღეს უკანასკნელად გამოგატარეთ შენი ნაამაგარი თბილისის ქუჩებში...

ამიერიდან ჩვენს დედაქალაქს აღარ დაამშვენებს ძაძებით მოსილი პირმშვენიერი ქალი — ქართული სიტყვის, ლექსის, სიმღერის ტრფიალი, საქართველოსთვის გულანთებული ასული — მისი.

იშვიათად თუ რგებია ვინმეს ამდენი წრფელი ცრემლი.

დღეს შენ გჭირისუფლობს შენი საქართველო!

რომ იცოდე, რარიგ გვიჭირს ყველას შენთან განშორება — არამარტო შენს უზომოდ საყვარელ და მოყვარულ შვილებს, და-ძმას, მახლობლებს და მეგობარ ქალებს, ტკივილით ავსებს ყველას — იმ ოჯახსაც, ჟურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქციას და სარედაქციო კოლეგიას,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომლის მუშაობაშიც წლების განმავლობაში მონაწილეობდი. დამგლოვიარებულა საქართველოს ქალთა მთელი საზოგადოებრიობა, ყველა, ვისთანაც კი ოდესმე შეხების რაიმე წერტილი გაკავშირებდა.

აქ, ამ სამუდამო განსასვენებელთან მთავრდება შენი წუთისოფლის გზა, მაგრამ ამით შენი სულიერი ცხოვრების გზა არ დამთავრებულა, არც შენი ნაოცნებარი დასამარებულა, ძვირფასო ნინო! გვჯერა, დადგება დრო და შენამდეც მოაღწევს, სამარეშიც შეგარხევს ლაღი სუნთქვა დამოუკიდებელი, თავისუფალი საქართველოსი — აგრერიგად რომ ნატრობდი და შეხაროდი.

გვჯერა, დადგება დრო და ამ სავანესთან მოვლენ შენი ახლობლები, მეგობრები და ჩამოგძახებენ: „გიხაროდეს, ნინო, აღსდგა მამული — ჩვენი!“.

მანამდე კი მშვიდ ძილს გისურვებთ, ძვირფასო დაო, შენი სათაყვანებელი თბილისის ცის ქვეშ და გვინდა გჯეროდეს: ხსოვნის კუთხე, შენი მეგობარი ქალების გულში რომ დატოვე, მარად შენით იქნება დასახლებული, — თუკი საერთოდ, სამარადისო არსებობს რამე.

რარიგ მძიმდება სიტყვები... განსაკუთრებით — სიტყვა „მშვიდობით“. ამ სიტყვას მიაქვს ყველა ჩვენგანის არსების რაღაც ნაწილი და უძლურნი ბედისწერის წინაშე, ტკივილით, უზომო ტკივილით ვიმეორებთ: „მშვიდობით, მშვიდობით, მშვიდობით, ნინო!“

მარიკა ბარათაშვილი

ჩვენი მომავლის საკეთილდღეოდ

დღეს ქალი საზოგადოების აქტიური წევრია, გაფართოვდა მისი ინტერესების თვალსაწიერი. საზოგადოებრივ შრომით საქმიანობაში ჩაბმულს მარტოოდენ ნივთიერი ანაზღაურება როდი ამოძრავებს. მას უკვე სულიერი განუმტკიცდა თავისი უზენაესი მოვალეობა — დედობა მეუღლის საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომას. ამდენად, საქართველოში შექმნილი მწვავე დემოგრაფიული სიტუაციიდან გამომდინარე, სწორი და ეფექტიანი დემოგრაფიული პოლიტიკა უნდა ითვალისწინებდეს ქალ-დედისათვის სათანადო სამუშაო პირობებს, საყოფაცხოვრებო მომსახურების მაღალ დონეს. სამწუხაროდ, საზოგადოებრივ შრომაში ჩაბმით ზიანი არ უნდა მიადგეს ქალის მთავარ მისიას — შვილების აღზრდას. ამ ამოცანის გადასაწყვეტად ზომიერი ორგანიზების სპეციალური ღონისძიებით დედებისათვის დაწესდა არასრული სამუშაო დღისა და შინ მუშაობის რეჟიმი. გათვალისწინებულია ფინანსური და სხვა სახის მხარდაჭერა იმ საწარმოებისათვის, რომლებიც დანერგავს მუშაობის ეს რეჟიმები. შრომის კანონმდებლობაშიც კი მხედველობაში მიიღეს სამართლებრივი რეგულირების პირობები.

არასრული სამუშაო დღის რეჟიმით მუშაობა საქართველოში ოცი წლის წინათ პირველად განახორციელა პირველი ზაისის სახელობის სამკერვალო ფაბრიკამ. რასაკვირველია, მუშაობის ამგვარმა რეჟიმმა ბევრი ქალი მიიზიდა, მათთვის ხელსაყრელი იყო დღის მეორე ნახევარში ოთხი საათი მუშაობა. ძირითადი საოჯახო საქმეების დამთავრების, შვილების დაბინავების შემდეგ ოთხი საათით სამუშაოდ გასვლა და სახლში კვლავ ოჯახის მიხედვა დიდ ხელშეწყობად მიაჩნიათ. მათი ხელფასი ოჯახის ბიუჯეტს ემატება, რაც არც თუ უმნიშვნელოა, ისინი საზოგადოების სრულუფლებიან წევრად გრძნობენ თავს.

ფაბრიკის ამ თაოსნობას მრავალი მიმდევარი გამოუჩნდა.

რა ნაბიჯები გადადგა წინ ფაბრიკამ არასრული სამუშაო დღით მომუშავეთათვის? ამ რეჟიმით, დღის მეორე ნახევარში მუშაობს ერთადერთი საამქრო, რომლის რეკონსტრუქციას დიდძალი თანხა მოხმარდა. რეკონსტრუქციაში მონაწილეობდნენ იაპონელი პარტნიორები. ფაბრიკის დირექტორის ვალერი გვენცაძეს არ ენანება ამ საქმისათვის გაღებული სახსრები, რადგან იგი სავსე საქმეს — საქართველოს დემოგრაფიული პოლიტიკის ხორცშესხმას ემსახურება. ამ რეჟიმით მუშაობის დროს ქალს — ოჯახის დედას, დიდი დრო რჩება ქვეყნის მომავლის — შვილების აღსაზრდელად.

ბრიგადირი ნადია ოვანესოვა (მარცხნივ) აბარებს შინ პროდუქციას ცუგი მახარაძეს და ზინულა კაზიევასთან

სამკერვალო საამქროს მონაწილენი: ჯულიეტა უმურგულიშვილი, რაისა ბახუტაშვილი და ლუბა დევდარიანი

ფარით, ნათელ საამქროში ახალ იმპორტულ მანქანებთან ხალისით, მაღალი შრომის ნაყოფიერებით მუშაობენ ქალები, დედები.

მეტი შვილის დედაა ლუბა დევდარიანი და აი რას ამბობს იგი:

— როცა აქ დავიწყე მუშაობა, შვილებმაც პასუხისმგებლობა იგრძნეს. ოთხ საათს ვსაქმიანობ და სამუშაო ხელფასიც არ არის ურიგო — 120 მანეთამდე. ფაბრიკასთან ახლოს ვცხოვრობ და ტრანსპორტზე დრო არ მეკარგება. უფროსი შვილები ცდილობენ ყოველთვის მოწესრიგებული დამხვდნენ, უმცროსს დაძმებსაც ყურადღება არ მოაკლონ.

საზოგადოებაში გამოსულ ქალად ვგრძნობ თავს და ხალისით ვსაქმიანობ ოჯახშიც, ფაბრიკაშიც.

მართლაც, მესამეჯერ ლუბა დევდარიანის ენერგიულობა და გნება, შვილებსაც ასეთ შრომისმოყვარეებად გაზრდის.

ჯულიეტა უმურგულიშვილი უკვე 14 წელიწადია ამ რეჟიმით მუშაობს. მან კარგ მოქალაქეებად აღზარდა ოთხი შვილი და ახლა შვილიშვილებსაც დიდი გულისყურით მზრუნველობს.

— აქ მუშაობით ხელი არ შემშლია საოჯახო საქმიანობაში. ყოველ ქალს შეუძლია დროის ბიუჯეტიდან ოთხი საათი დაზოგოს და სახალხო დოვლათის შექმნაშიც თავისი წვლილი შეიტანოს, — ამბობს ჯულიეტა.

ოჯახის პატრონი ქალისათვის არასრული სამუშაო დღით მუშაობა მეტად ხელსაყრელად მიაჩნია ოთხი შვილის დედას რაისა ბახუტაშვილს.

— ოთხი საათი მუშაობაში ისე შეუმჩნევლად იღევა, რომ არ ვიღლები, ამიტომ შინაც საოჯახო საქმეს ენერგიულად ვაკეთებ, — ამბობს რაისა. — აქ რომ ვარდები, თითქოს ოჯახში პრესტიჟი ამიმაღლდა, შვილებიც გულმოდგინედ მეხმარებიან. ისინიც აფასებენ შრომას.

არასრული სამუშაო დღით მომუშავეთა საამქროს უფროსი ნაირა ცინცაძე კმაყოფილია აქ დასაქმებული ქალებით.

— მათ მიერ დამზადებული პროდუქცია ხარისხითაც გამოირჩევა, ალბათ იმიტომ, რომ ოთხი საათის განმავლობაში ნაკლებად იღლებიან, დიდი გულისყურით მუშაობენ. დედებისათვის შრომის ასეთი პირობები მეტად ხელსაყრელია, — თქვა ნაირამ.

პირველ ხანებში ფაბრიკას ამ რეჟიმის დანერგვისას ბევრი წინააღმდეგობა ხვდებოდა. გეგმით გათვალისწინებული დავალებების შესრულებასაც საფრთხე შეექმნა, მაგრამ, ფაბრიკის ხელმძღვანელობამ ამ საქმეში დიდი მომავალი დაინახა. 20 წლის განმავლობაში ბევრი გამოცდილება შეიძინა. დღეს უკვე არავის ეპარება სათუოდ არასრული სამუშაო დღის სოციალური სიკეთე.

დედებისათვის განსაკუთრებით ხელსაყრელია შინ მუშაობის რეჟიმი. ბალტიისპირეთის ქალაქებში ფართოდ არის დანერგილი შრომის [illegible] და [illegible] რამდენიმე წლის წინათ [illegible] ამგვარი მუშაობის [illegible] ტერანი, წრავალი მოხნისავე გამოცდილების [illegible] ზედა ტრიკოტაჟის [illegible] ფაბრიკის [illegible] თავის დიდ [illegible] საქმეს. შინ [illegible] გასაზიარებლად რიგაში მიავლინა ერთი ბრიგადა.

— შინმომუშავეების მუშაობის გამოცდილებამ დაგვარწმუნა, რომ ეს რეჟიმი ქალებისათვის მეტად ხელსაყრელია, — თქვა შინ მომუშავეთა ბრიგადირმა ნადია ოვანესოვამ. ისინი ასრულებენ საბითუმო პროცესებს: ღილების დაკერება იქნება ეს, თუ ჭრილების მოკეცვა, ან რომელიმე ერთი პროცესის შესრულება. ამგვარი შრომისათვის აუცილებელი არ არის მაღალი პროფესიონალიზმი, მთავარია საქმე გულისყურით, ხარისხიანად შეასრულონ.

უკვე კარგა ხანია, რაც ამ ბრიგადაში გაერთიანებულია 24 ქალი. შინ მუშაობის სურვილი ბევრს აქვს, მაგრამ ფაბრიკის ხელმძღვანელობამ ამ ბრიგადაში გააერთიანა ახლო-მახლო მცხოვრები დედები. ტრანსპორტის უქონლობის გამო ვერ ხერხდება ბრიგადის გაფართოება. ჯერ შინ მიაქვთ სამუშაო და შემდეგ დამზადებულ პროდუქციას თვითონვე აბარებენ საწარმოს. ფაბრიკის კუთვნილ საკერავ მანქანებზე მუშაობენ, დახარჯული ელექტროენერგიის საფასურსაც არ იხდიან. მათი საკერავი მანქანების შეკეთებული მექანიკოსი რომან გამეული შენიშნავს, რომ შინ მომუშავენი გამომუშავების მიხედვით იღებენ ანაზღაურებას და ამიტომაც მანქანებსაც თვალისჩინივით უფრთხილდებიან.

სარდაფის ოთახი, სადაც შინმომუშავენი კვირაში სამჯერ, ხელშეკრულების თანახმად, მოდიან სამუშაოს წასაღებად და შემდეგ მზა ნაწარმის ჩასაბარებლად, წესრიგი და უბადრუკი, ზამთარში სიცივით იტანჯებიან, ზაფხულში სიცხე თანგავთ. კიდევ კარგი, ცოტა ხნით უწევთ აქ მისვლა. მათ ნაკეთობას კონტროლიორი მარინე მაისაშვილი ამოწმებს. ბარონეს მოსწონს შესრულების ხარისხი და თან უკვირს, მოძველებული მანქანებით როგორ ამზადებენ მაღალხარისხიან ნაწარმს.

— შინმომუშავეთა ხელფასის სარგებლიანი გათვალისწინებულია ფაბრიკის მიმდინარე მანქანების მიხედვით, ეს მანქანები კი არ არის ასეთი სიმძლავრის, ამიტომ შრომის ანაზღაურებაც ნაკლებია, — გულისტკივილით შენიშნა მარინემ. — შინმომუშავეთა ხელფასის ნორმატივი უნდა გადაიხედოს, — აღნიშნა მან.

უკვე [illegible] წლიწადია შინ მუშაობს სამი შვილის დედა დიდი სიკეთე სახლში შეასრულოს სამუშაო. [illegible] საქმიანობა, [illegible] მაგრამ [illegible] მათ შორის ზეს ძირითად სამუშაოზე გადასვლა, მაგრამ მან ასე უპასუხა:

— მიზარდებს უფრო მეტად სჭირდებათ დედის მეთვალყურეობა. სანამ პირთუნებად არ ჩამოყალიბდება, შვილს დედის თვალყური არ უნდა მოაკლდეს.

შინმომუშავენი ფაბრიკის სრულუფლებიანი წევრები არიან, მეგზურებებითაც სარგებლობენ, პრემიებსაც იღებენ. ხელფასიც ურიგო როდი აქვთ — 100—180 მანეთამდე, იმის მიხედვით, თუ რა მოდელის პროდუქციას ამზადებენ. ერთი პრობლემა კი აწუხებთ — უქონლობა ტვირთის ზიდვა. იულებელია ნაწარმის ტრანსპორტირებასა და მზა პროდუქციის გადასაზიდად ტრანსპორტით მოემსახურონ.

შინმუშაობენ ზარება კიზიევა, ცუცური მახარაძე, დურუჯდიდან ჩამოსული მრავალშვილიანი ქართველი დედები უზრუნველყოფილი, მარინა მიქელაძე და სხვები, სულ 24 ქალი. ფაბრიკა მზრუნველ იჯავს ერთ პირობას — შინ მუშაობით ასაქმებს მხოლოდ მრავალშვილიანს, შვილიან დედებს, უმუშევრებს სავრთოდ არ იღებენ. ამ რეჟიმით ძირითადად დასაქმებულნი არიან 26 კომბინატისა და საქარხნო რაიონებში მცხოვრები ქალები. ფაბრიკის ხელმძღვანელობას განიზრახული აქვს შეიძინოს საკერავი მანქანები, რათა კიდევ უფრო გააფართოოს შინ მომუშავეთა სფერო.

შინ მუშაობისა და არასრული სამუშაო დღის რეჟიმის დანერგვა დიდი სოციალური სიკეთეა. დღეს საქართველოში დემოგრაფიული სიტუაციის გამწვავების პირობებში, ამ რეჟიმით მუშაობა ფართოდ უნდა დაინერგოს ინტელექტუალური შრომის სფეროშიც. ამ პრობლემის წამოჭრასა და გადაწყვეტაში ფართოდ უნდა ჩაებან დემოგრაფიული საზოგადოებები, რადგან ეს დამოუკიდებელი საქართველოს წინაშე ერთ-ერთი მთავარი საზრუნავია.

რუსუდან ბრიგოლია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თენგიზ გოგოლაძე

ქეთევან ვესტფალი — გერმანელი ფაშისტი?!

მოთხრობა

მხატვარი კარლო ფაჩულია

სკოლაში ისე არავინ მეჯავრებოდა, როგორც ჩვენი სასწავლო ნაწილის გამგე გერასიმე ჭყონია. საზიზღარი ვინმე იყო. მეოთხე კლასის მოწაფეს ყური რომ ლამის ამაგლიჯა, ახლა, სამოცი წლის კაცს, იმ დღის გახსენებაზე ისევ მომივლის ხოლმე ის მწვავე ტკივილი.

მეოთხეკლასელებს რა ჭკუა მოგვეკითხებოდა, მით უმეტეს ბიჭებს, ჩვენს კანში რომ ვერ ვეტეოდით, ერთ ადგილზე დიდხანს ვერ ვჩერდებოდი, ფრთები რომ შეგვესხმოდა, ალბათ ცხრა მთასა და ცხრა ველს, ზღვებსა და ოკეანეებს გადავუფრენდით.

იმ წელს ახალ ოთხსართულიან შენობაში გადაგვიყვანეს, ახალი მერხები და კარადები დაგვიდგეს გაკრიალებულ დიდ საკლასო ოთახებში, უშველებელი დაფაც ჩამოგვიკიდეს. ფანჯრებიდან უხვად ილვრებოდა სინათლე. მაგრამ ბიჭებს ყველაზე მეტად თვალი კიბის პრიალა ხის სახელურებზე მიგვივარდა. მაშინვე „ფუნიკულიორობა“ გავაჩაღეთ — გადავეკიდებოდით მუცლით და პერიიი! ასე სწრაფად, მგონი, ციგებითაც არ ჩავსრიალებულვართ ყინულით გალიპულ ფერდობზე. ზედიზედ რამდენიმე მივსრიალებდით, წამოდგომასაც ვერ ვასწრებდით, ერთმანეთს ვაწყდებოდით, კიბის ქვემო საფეხურთან ზედახორა იმართებოდა. წამოვხტებოდით და ვითომ არაფერიო, ისევ მაღლა ავრბოდით... რამდენიმე გოგოც აგვყვა. ცოტანი არიან ქალაბიჭები! გაპრიალებული სახელური უფრო მეტად გაპრიალდა.

და აი, ერთ დღეს, ისე გავერთეთ და გადავირიეთ სრიალსრიალით, არ ვიცი იმხელა კაცი როგორ წამოგვეპარა, ვერც ერთმა ჩვენთაგანმა რომ ვერ შევნიშნეთ, თავისი უშნო, უხეში, დიდი და გამხმარი ხელით უცებ მწვდა ყურში. ბავშვები უმალვე გაიფანტნენ, როგორც მიმინოს გამოჩენით შეშინებული წიწილები. მე კი ასე, ყურით წამათრია გერასიმე ჭყონიამ სკოლის სადარბაზო კარამდე, აქ ერთი პანღურიც მითავაზა და გარეთ გამაგდო, თან ჩახლეჩილი ხმით მომაძახა:

— მშობელს მოიყვან და ისე მოეთრევი!

გაგრძელება მე-18 გვერდზე.

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ნორჩი შემოქმედი

ტალანტებით მდიდარი ერი ვართ ქართველები, განებივრებულები ნორჩი მუსიკოსებით, პოეტებით, მხატვრებით...

ერთ-ერთი იმათთაგანია ლანჩხუთელი მეათეკლასელი ნარიტა ურატაძე. ოჯახურმა გარემომ შთააგონა პატარას სილამაზის, მუსიკის, ბუნების მსახური ყოფილიყო.

მისი მრავალფეროვანი შემოქმედება ბავშვის ასაკიდან იწყება. სცენაზე ძმასთან, შმაგისთან ერთად მღეროდა, ცეკვავდა, დეკლამატორის ნიჭით დაჯილდოებული გოგონა გატაცებით კითხულობდა ლექსებს.

ნარიტა და შმაგი ურატაძეები ოქროს მედლის პირველი ხარისხის დიპლომისა და ლაურეატის წოდების მფლობელები გახდნენ საქართველოს მოსწავლეთა მხატვრული შემოქმედების მე-11 რესპუბლიკურ ოლიმპიადაზე 1983 წელს. წარმატება მე-12 ოლიმპიადაზეც ხვდათ წილად – ისევ მოიპოვეს ლაურეატის წოდება 1988 წელს, პირველი ხარისხის დიპლომი ქართული ხალხური ცეკვების შემსრულებელთა მე-5 რესპუბლიკურ კონკურსზეც მიიღეს, საპატიო სიგელებით დააჯილდოვეს კავროვოს საერთაშორისო ფესტივალზე 1983 და 1987 წლებში. რესპუბლიკური ოლიმპიადების ექვსგზის ლაურეატები, ექვსი ოქროს მედლის მფლობელები არიან დღესდღეობით. შეუძლებელია ამ პატარა წერილში ოცდაათამდე სიგელისა და დიპლომის სათითაოდ ჩამოთვლა, და-ძმამ სხვადასხვა ღონისძიებებში მიღებული მონაწილეობისათვის რომ დაიმსახურეს.

დედამ, ქალბატონმა მანანამ თავად აღმოაჩინა შვილში ხატვის ნიჭი. გოგონა ხატავდა მთელი შთაგონებით (მაშინ სულ პატარა იყო). სისტემატურად, ხალისით, განსაკუთრებით გურიის თავისებურმა კოლორიტულმა პეიზაჟმა გაიტაცა. როცა თანდაყოლილი ბუნებრივი ნიჭი გამშვენებს, მაშინ ხელოვნებაში არ არსებობს ბარიერი, წინააღმდეგობის დაუძლევლობა. გემოვნება, თავისთავად, ასაკთან ერთად იხვეწება, ოსტატობა სრულყოფილი ხდება. ნარიტას ნამუშევრებს კარგად იცნობენ ჟურნალ „ნაკადულისა" და გაზეთ „ნერგის" მკითხველები. ყურადღებას იპყრობს უშუალობით დასურათებული ზღაპრები, ლეგენდები, თქმულებები... მისი პერსონაჟები გამოირჩევიან დინამიურობით, ხასიათების შერწყმითა და გარდასახვით. ნარიტა მასალად იყენებს გუაშს, ზეთს, ფანქარს. ქარგავს პორტრეტი, პეიზაჟი, ნატურმორტი. მას უყვარს თავისი გმირები, ესმის მათი, გრძნობს მათ გუნება-განწყობილებას, ამიტომ არის, რომ ნარიტას ... ფუნჯის მონასმი არ... ზერელე და შემთხვევითი, უკვე ემჩნევა პროფესიულობა. ამის ნათელი დადასტურება იყო, ორი წლის წინათ, საქართველოს ხელოვნების მუშაკთა სახლის საბავშვო სექტორის მიერ ლანჩხუთის რაიონის აცანის საშუალო სკოლის მე-8 კლასის მოსწავლის ნარიტა ურატაძის ნამუშევრების პერსონალური გამოფენის მოწყობა.

დაუვიწყარი იქნება ის დღე გოგონას ცხოვრებაში. ყვავილები, მილოცვები, სურვილები, სასიამოვნო ჰანგები ეღერდა დარბაზში, ნამდვილი საზეიმო განწყობილება სუფევდა ირგვლივ... ითქვა ბევრი გულში ჩამწვდომი, დასამახსოვრებელი და გასათვალისწინებელი სიტყვა. ძნელი გზის არჩევანი გულწრფელად მიულოცეს: მხატვარმა ნანა ბოტკოველმა, ხელოვნების დიდმა მოამაგემ როსტომ ყენიამ. მეგობრებმა, პედაგოგებმა, უშურველად გაიმეტეს თბილი და კეთილი სიტყვები.

გოგონა გზის დასაწყისთან დგას. ეს გზა შეიძლება ძნელად სავალიც გამოდგეს, მაგრამ გვჯერა, რომ ნორჩი შემოქმედი დაძლევს სიძნელეებს და თავისუფლად გაიკაფავს შემოქმედის ძნელ სარბიელზე.

ნანული გუკია

ფოტო

და-ძმა ნარიტა და შმაგი ურატაძეები

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პეიზაჟი

ზღაპრის ილუსტრაცია

ნატურმორტი

ნატურმორტი

გოგონას პორტრეტი

დაე, მუდამ იყოს მზე!

დავით იაკობაშვილის ფოტო

ჩემი ზიზღი მისდამი კიდევ უფრო გაღვივდა. რასაკვირვე-ლია, გავურბოდი, სათოფედ არ ვეკარებოდი. მაგრამ, გავი-ხედოთ და, ხან რაზე, ხან კიდევ რაზე შემოვიდოდა ჩვენს კლასში. რამდენჯერმე გაკვეთილზეც დაგვესწრო. ერთხელაც, უცნობი, ჩვენი თანატოლი, სიფრიფანა, თეთრი გოგო შემო-იყვანა. გოგონა მორცხვად გამოიყურებოდა. მასწავლებელი და ჩვენ, მოწაფეები, გერასიმე ჭყონიას მივჩერებოდით. როცა მი-სალმების მერე ჩვენს ადგილებზე დავსხედით, ჭყონიამ მოგ-ვმართა:

— ბავშვებო, დღეიდან ეს გოგონა, ქეთევან ვესტფალი, თქვენს კლასში იქნება, — მერე მასწავლებელს მიუბრუნდა, — ქალ-ბატონი მერი, მიუჩინეთ ადგილი და განაგრძეთ გაკვეთილი!

კარისკენ შეტრიალდა თუ არა, ფეხზე წამოვცვივდით. ჭყო-ნიამ კარი გაიხურა. მერი მასწავლებელი ვესტფალის დაბინა-ვებას შეუდგა. მერხებს თვალი გადაავლო.

ერთი ადგილი ჩემს გვერდით იყო თავისუფალი, მაგრამ ეს შოთა ბუცხრიკიძეს ეკუთვნოდა. შოთა იმ დროს საავადმყოფოში იწვა. ბრმა ნაწლავის ოპერაცია გაუკეთეს და ერთ კვირაზე მე-ტი იყო, არ დადიოდა. ალბათ კიდევ ამდენი დრო დასჭირდე-ბოდა, სანამ იგი სკოლაში მოვიდოდა.

ერთი ადგილიც წინა მერხზე იყო, ზურა კოდუას გვერდით. ზურა შავტუხა, ზონზროხა ბიჭი იყო, ჩვენს კლასში ჩარჩენილი.

მერი მასწავლებელმა ხელით ქეთევანს ზურას გვერდით მიუ-თითა, თუ გინდა აქ დაჯექი დროებით და მერე გადაგსვამო, მერე ჩემსკენ გამოიხედა, თუ გინდა კაკოს გვერდითო.

„ნეტავი ზურასთან დაჯდეს!“ ვინატრე, როცა იმ სიფრი-ფანა გოგომ ჯერ გაუბედავად გადმოდგა ნაბიჯი, შემდეგ კი თამამად წამოვიდა. ბავშვებმა თვალი მიადევნეს, ზურამ კიდეც ჩაიწია მერხზე... გოგონამ ჩაუარა და პირდაპირ ჩემსკენ გა-მოსწია. შოთას ადგილზე ისე დაჯდა, ჩემსკენ არც გამოუხე-დავს. ჩანთა ღია უჯრაში მოათავსა, ხელები მერხზე დააწყო, თავი შემართა და მასწავლებელს მიაჩერდა. მე კი გავიფხო-რე. სულაც არ მეპიტნავა მისი აქ დაჯდომა. დროებითო, რატომ დროებით? ბოლო მერხებზე ხომ არის თავისუფალი ადგილები! მაგრამ ამ პატარა ქალბატონს როგორ ეკადრება ბოლო მერხი! თანაც, რა უცნაური გვარი აქვს — ვესტფალი! ალბათ ისეთივე შეუცნობელია, როგორც ჩემი გვარი — გობრონიძე. რას ნიშ-ნავს გობრონი? რას უნდა ნიშნავდეს ვესტფალი?

მაშინ მაინცდამაინც ღრმად არ ჩავწვდომივარ ამ გვარის წარმომავლობას, არც იმას, ვინ რა ეროვნებისა ვიყავით კლასში. ბავშვები ვიყავით და ყველანი ერთ ენაზე — ქართულად ვსწავ-ლობდით. დილით ზარის პირველსავე წკრიალზე, ერთ ჭერ-ქვეშ ვიყრიდით თავს, ერთ ჰაერს ვსუნთქავდით ოცდაერთი ქართველი, ორი რუსი, ორი აზერბაიჯანელი, ოთხი სომეხი, თი-თო უკრაინელი და ოსი... და აი, ესეც გერმანელი — ქეთევან ვესტფალი!

მეორე დღეს ისევ ჩემს მერხს მოაშურა. გაბერილი ჩანთი-დან ლოყაწითელი ვაშლი ამოიღო და გამომიწოდა, თანაც ნა-ზი ხმით მითხრა, იცი რა გემრიელიაო! შემრცხვა და ავიწუ-რე. შემრცხვა ჩემი გუშინდელი თავხედობის გამო, ხმა რომ არ გავეცი, არაფერი ვკითხე, უმძრახივით ვიჯექი მის გვერ-დით და სულ იმაზე ვფიქრობდი, რამდენ ხანს გასტანდა მი-სი „დროებითი დასახლება“ ჩვენს მერხზე. ახლა კი — ინებეთ გემრიელი ლოყაწითელი ვაშლი! აი. მეზობელიც ასეთი უნდა! მადლობა ვუთხარი, ვაშლი გამოვართვი და ვინაიდან იმ დროს ჭამა შეუძლებელი იყო, მერხის უჯრაში შევინახე. ახლა უკვე აღარ შეიძლებოდა ხმის გაუცემლობა, ბუტიაობა.

რა ვიცოდი, რომ ეს გოგო სულ მალე, ორიოდე დღეში, და-მეხმარებოდა კიდეც. სწავლაში ცოტა წელმოწყვეტილი ვიყავი. თავს მაინცდამაინც არ ვიკლავდი. თუ მოხდებოდა ისე, რომ ჩემს საყვარელ საგანში მაინც მოვამზადებდი გაკვეთილს, მას-წავლებელს მოსვენებას არ ვაძლევდი, აწეულ ხელთან ერთად მეც ზემო—ზემოთ ვიწეოდი, ლამის მერხზე შევმხტარიყავი:

— მასწ, მასწ! გამიძახეთ რა, გეხვეწებით! მასწ. მასწ!

სულს ამოვულებდი, სანამ არ გამიძახებდა.

იყო საგნები, სულ არ მანაღვლებდა მათი ცოდნა. ეს ისაო, ეს ესაო... ბოლოს და ბოლოს ეს ჩემი თავი კიდობანი ხომ არ არის, რაც მოგხვდება, ყველაფერი ჩაყარო! სავალდებულოა გინ-და, თუ არ გინდაო!.. ძნელია ცხოვრება! ჭირს ზოგიერთი მას-წავლებლის გაძლება!

იმ დღესაც არითმეტიკაში საშინაო დავალება არ მქონდა შესრულებული. მაკა მელაძემ მკითხა, მაჩვენე ერთი, სწორი პასუხი მიიღე თუ არაო? მე ჩვეულებრივ აგდებით ვუპასუხე, პასუხი არა ისა-მეთქი. ქეთინომ სამსახური შემომთავაზა, მო-მეცი შენი რვეული, ამოცანას ჩაგიწერო. ვისმა რა აჯობებს, თუ კი ჩამიწერს! რვეული მივეცი და გაკვეთილების დაწყებამდე ამოცანა თავისი ამოხსნით ჩამიწიკწიკა.

ყოველი დილით წითელი ვაშლი მოჰქონდა, საშინაო დავალება-საც მიწერდა. არც მე ვრჩებოდი ვალში. თურმე, გაგიჟებით ჰყვარებოდა მზესუმზირა. უკეთეს მზესუმზირას კი, სოფო ბა-ბოსთან რომ ვყიდულობდი, თბილისში ვერსად მიაგნებდა კა-ცი. ყოველ დილით, სკოლისკენ მიმავალს, პატარა დაღმართი უნდა ჩამერბინა. ერთი დიდი ეზოს ჭიშკართან ნიადაგ იჯდა შაოსანი ქალი, სოფო ბაბო, წინ მზესუმზირით სავსე ტოპრაკი ედგა, ჩაისა და ღვინის სათალი ჭიქებიც ჰქონდა ასარწყავად. მზესუმზირით ჯიბეებს დავიტენიდი და კნაწა-კნუწით არხეინად მივაბიჯებდი სკოლისაკენ. გოგოები მესეოდნენ, მზესუმზირას მტაცებდნენ. ახლა ქეთინოც ჩაეწერა ჩემს კმაყოფაზე, მაგრამ, მისთვის არ ვიშურებდი, ყველაზე მეტსაც ვაძლევდი.

ცისფერი, ცოცხალი თვალები ჰქონდა, ქერა თმა, თეთრი პი-რისკანი, წითელი ტუჩები. ბეჯითი და მუყაითი გოგო იყო. მე-რე და მერე უკვე მრცხვენოდა კიდეც, ის რომ საშინაო დავა-ლებას მიწერდა.

შოთა საავადმყოფოდან როცა გამოვიდა, ვინახულე. უსმელ-უჭმელი კატასავით მიკნავებულიყო. გაფითრებულს ხმა სხვა-ნაირი გახდომოდა. სიარული ჯერ კიდევ უჭირდა, ფეხს თითქ-მის ახლად იდგამდა. მისიანები გახარებული იყვნენ, ბიჭი რომ გადაურჩათ, ამხანაგებსაც გვიხაროდა. შოთა ჯიგრიანი ბიჭი იყო, ამყოლი და გამგები.

— შოთა, იცი, შენს ადგილზე ერთი გოგო ზის.

— ვიცი. იჯდეს რა! მოვალ და სხვაგან გადაჯდება.

ამას კი არ მოველოდი. გავჩუმდი. ნაწყენობა შემატყო.

— რა იყო? აკი გოგოსთან ვერ დავჯდებიო? შარშან არ იყო, ციალას ხელი რომ ჰკარი?

— ციალა მეტიჩარაა!..

— ყველა გოგო ერთნაირია.

— ეგრე გეგონოს!

რაღაც თითქოს ვერ შევთანხმდით. აკი რამდენიმე დღის შემდეგ ასასივით დაგვადგა თავზე. იმ დროს ქეთინოს ჩემს რვეულში არითმეტიკის საშინაო დავალება გადაჰქონდა: „ორი მატარებელი სხვადასხვა სადგურიდან ერთდროულად გამოვიდა. მანძილი...“

ქეთინოს კალამი ხელში შეაცივდა. მე ცერად ავხედე შოთას.

— ეს შენი ადგილია, არა? — ჰკითხა ქეთინომ დაბნეულად,— იცი, მე ახლავე...

არ ვიცი, შოთამ რა ამოიკითხა ჩემს სახეზე, ჩემს თვალებში, ანდა ქეთინოს მზერაში, ჰო, კარგიო, ესა თქვა და ბოლო მერხს მიაშურა.

ამის მერე შოთა უფრო მეტად შემიყვარდა. ქეთინოც დაუ-მეგობრდა. სკოლის გზაც სამივეს ერთი გვქონდა.

ჩვენს მაღლა გორაკის ფერდობზე, ახალ უბანს აშენებდნენ. ხალხს ნაკვეთები დაურიგეს და ინდივიდუალური ბინათმშენებ-ლობაც გააჩაღეს. სულ მალე სოკოებივით მომრავლდა აგურის ერთსართულიანი და ორსართულიანი სახლები. მობინადრეებმა დარგეს ხეხილი, მოიწყვეს ბოსტნები, საყვავილეები, გაიყვანა გზები, შუკები... ამ მოსახლეთა შორის იყო გაქართველებული გერმანელების ნელი და კარლო ვესტფალების ერთი პატარა ოჯახიც.

მალე საზღაპროდ აყვავდა ვესტფალების ბაღი. ქეთინოს თანაკლასელ გოგო-ბიჭებს ძალიან გვიყვარდა ამ ოჯახში თავ-შეყრა. განსაკუთრებული ზეიმი იმართებოდა ქეთინოს დაბადე-ბის დღეზე — აპრილის მიწურულს. ნამცხვრებზე გაგიჟებულ

გოგო-ბიჭებს ნაწყალი დღესასწაული ჰქონდა. მერედა, რა ნაირნაირი ტკბილეულით ამკობდნენ სუფრას! ეს სულ ქეთინის და დედამისის ნახელავი იყო. მამა ქარხანაში მუშაობდა. ნული და კარლი კენტელები მრომობდნენ და ცხოვრობდნენ მშვიდად, თავიანთ ერთადერთ გოგონას ზრდიდნენ და მეზობლობდნენ.

სკოლაში გერმანულ ენას გვასწავლიდნენ, კარგი მასწავლებელი გვყავდა, ქსენია ჩხენკელი, მაგრამ საათების სიმცირის გამო ამ ენას ისე ვერ ვითვისებდით როგორც საჭირო იყო. ნაირობდნენ, ქეთინიც ჩვენს დონეზე სწავლობდა გერმანულს, იდნავ უკეთესად, მხოლოდ იმიტომ, რომ ჩვენზე ბეჯითი იყო.

ის წელს, ომი რომ დაიწყო, მეშვიდე კლასში ვიყავით. ჩვენს სკოლაში ევაკუირებული გახსნეს, ხოლო ჩვენ ძველი შენობა გამოგვიცვალეს. მის ოთახებში თავვი კუდს ვერ მოიქნევდა. ერთ თითო მერხზე ორ-ორი თუ ვისხედით, ახლა სამ-სამი და ოთხ-ოთხი დაგვსვეს. ნათელი ოთახები ბნელით შეგვცვალეს. ის რამდენიმე კაცი, რომლებიც გვასწავლიდნენ, სათითაოდ წაიყვანეს. გერინები ქეთინა კი, ფრონტზე რომ არ გამოდგებოდა, ბავშვებს დაგვიტოვეს, სკოლის დირექტორად დაანიშნეს. ისეთიც რომ ქაშუელი, ანიშილი, მხრებში მოხრილი კაცი მოჩვენებასავით დადიოდა. იმდენად მაინც არ იცვლიდა. ცდილობდა რიგიანობა შეენარჩუნებინა. ვინ იცის, რამდენი ბავშვისთვის გაუმწარებია სული. მერედა, რა მიზიზილად იცოდა ყურის ანკვა, არც აჰაგლეჯდა და არც დაგატოვებდა!

მაშინ კი, ის პირველ სექტემბერს, სადღაც ბნელ ოთახში რომ შეგვყეჭყნეს და თითო მერხზე სამ-სამი და ოთხ-ოთხი მოწაფე დაგვსხეს, მე, ქეთინი და შოთა ერთ მერხზე მოვხვდით. მე და შოთამ ქეთინი შუაში ჩავისვით, ვცდილობდით არ შეგვევიწროვებინა. ორივენი აქეთ-იქით სახიფათოდ ვიყავით ჩამოშხდარნი ძველი სკამის კიდეზე. ასეთ ჯდომით ხშირად მობეზრდებოდა მარჯვენა ფეხი. ერთი სული მქონდა გაკვეთილის გამოსვლის ზარი დარეკილიყო, ანდა მასწავლებელს გავექცე.

როცა ქეთინი კენტელს დაფასთან გაიხმობდნენ, მე და შოთა ერთდროულად ნამოვაცოვდებოდით. მაგრამ ქეთინი ყოველთვის ჩემს მხარეს გადიოდა. სანამ დაფასთან იდგა და გაკვეთილს აბარებდა მასწავლებელს, მე და შოთას შეგვეძლო თავისუფლად ჩამოვსხდარიყავით, მაგრამ მაშინაც კი არ ვეხებოდით ქეთინის ადგილს.

ასე დიდხანს არ გაგრძელდა.

ერთ დღეს სკოლაში არ მოვიდა ქეთინი კენტელი. არც მეორე დღეს, [illegible] ერთმანეთს, უმისობა მეხოთარა აუწირიალდა. ვიტყოდი, მოიაც მოუქნევნარად არის. მერხის შუაში თავისუფალი ადგილი გაჩნდა, არც ის იწვეს იქით, არც მე. ჩვენი ორივე გადმოვარდა მერხიდან. მასწავლებელმა შენიშნა სიმცირე... ვერც და ვერ მოვისვენე, ქეთინის ცარიელ ადგილს ვერ ავყევი მე ვაკავე.

სახლისკენ ოთახის კარი გაიღო და გერმანიძე ქსენია შემოვიდა. ნამტვრეული... დირექტორი თავის დაკვრით, ჩუმად მოვუსმინე, ხელით გვანიშნა, დასხედითო. მერე მასწავლებელს მიუბრუნდა. ეტყობა, რაღაც უნდა ეთქვა, გადაიფიქრა და ისევ ჩვენ მოგვხედა.

— ყმაწვილებო, — ხმადაბლა დაიწყო მან, — თქვენ უკვე მოზრდილები ხართ და გესმით, რა საშინელება დაემუქრა ჩვენს ქვეყანას... ფაშისტები წინ მოიწევენ... — ხმაში ხრინწი გამოერია, ნერვ უცებ ხმამაღლა შესძახა, — მაგრამ გამარჯვება ჩვენი დაგვრჩება, მტერი განადგურებული იქნება!

მალევე დამშვიდდა, ჩახველებით ხმა ჩაიწმინდა და განაგრძო:

— ახლა მე ერთი რამ უნდა გაუწყოთ... ჩვენმა ხელისუფლებამ კიდევ ერთი ბრძნული და დროული ღონისძიება ჩაატარა, გერმანელ, ჩვენი ქალაქიდან გასახლებული იქნა გერმანული წარმოშობის ყველა [illegible] ჩვენი ძლევამოსილი არმიისათვის ზურგში [illegible] ჩვენი [illegible] მოწაფეც... კენტელი... [illegible]

უცებ [illegible] ერთხელ [illegible] გერმანელი ქეთინა [illegible]

ამ დროის [illegible] შოთას [illegible]

— ნამდვ. მიჭი, ვინ [illegible]?

მაშინ კი უცებ მოვეგე გონს, [illegible] გავუთავისუფლდი მარწუხებიდან. არც ვიცი, არც ვიცოდი, გავუშვი და [illegible] ისე ძალიან მოხვდა, შოთამ ორივე ხელი უცებ იტაცა სახეზე.

ამას [illegible] გერმანიძე ქსენიას შემზარავი ღრიალი [illegible]

— გარეთ, გარეთ!

[illegible]

ვიტყოდი, რომ კლასში არ [illegible] მდუმარე [illegible] სკოლის [illegible] დერეფანში [illegible] არ ვიცოდი, [illegible]?

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„სოფიო მასწავლებელ — ჩონ დედაის, ჩონ მხსნელი"

წარსულიდან

დამსახურებულ მასწავლებელი და საზოგადო მოღვაწე სოფიო კონტოშვილი-ყულიშვილისა ეკუთვნის ცხრაასიანი წლების ამ უანგარო მოღვაწეთა ჯგუფს, რომლებმაც სახელოვნად განვლეს თავისი ცხოვრების გზა. იგი 50 წლიანის ემსახურა ინგილო მოსახლეობის განათლებას. მისი მოღვაწეობა მარტო პედაგოგიურით როდი შემოიფარგლებოდა, იგი ახალგაზრდებს ასწავლიდა ოჯახის მოვლა-პატრონობას, ბავშვისა თუ ავადმყოფის მოვლას, მებოსტნეობას, მეფუტკრეობას, მეაბრეშუმეობას და სხვა.

„სოფიო ყულიშვილის მოღვაწეობა საინგილოში შეიძლება შევადაროთ მხოლოდ ნინო შარაშენიძის მოღვაწეობას გურიაში", — წერდა ჟურნალი „განათლების მუშაკი" — 1928 წელს.

1892 წელს თელავის წმინდა ნინოს სასწავლებლის დამთავრებისთანავე იგი ცოლად გაჰყვა მღვდელ ნიკოლოზ ყულიშვილს, მაგრამ, საუბედუროდ ნიკოლოზი ძალიან მალე გარდაიცვალა და 22 წლის სოფიო ერთადერთ ქალიშვილით მარტო დარჩა ცხოვრების გზაჯვარედინზე. სოფიოს თბილისში მცხოვრებმა გვარეულმა ბიძამ ურჩია მასთან გადმოსულიყო საცხოვრებლად, მაგრამ მან, ქალაქში ფუფუნებით ცხოვრებას კახში დარჩენა არჩია.

1902 წელს სოფიო ყულიშვილი ინიშნება კახის საეკლესიო-სამრევლო (პირველ დაწყებითი საქალებო) სკოლის მასწავლებლად, ამ დროს საინგილოში ძალიან ცოტა იყო წერა-კითხვის მცოდნე. დამცრობილი, აწიოკებული, საუკუნეების მანძილზე მრჩოლე... ნაწრთობი ინგილოები, მაინც მედგრად უკეთდებოდნენ რჯულის ტომის აღმოსავლეთიდან შემოსულ ბარბაროს მტერთა ურდოებს. ჯერ კიდევ ხშირი იყო შემთხვევები, როცა მათს ლეკები იტაცებდნენ ხოლმე სოფლებს და მოსახლეობას ძირფესვიანად მოსპობასაც ნიღბავდნენ. ამიტომ ერიდებოდნენ ინგილოები ბავშვების და მითუმეტეს ქალიშვილების სკოლაში გაგზავნას.

რამდენი მოთმინება და ენერგია იყო საჭირო, რომ ინგილო დაეყოლიებინა ქალის სწავლის უპირატესობაში და დაეჯერებინა, გაეშვა თავისი ქალიშვილი სასწავლებელში. ამას მშვენიერად მიაღწია სოფიო მასწავლებელმა, მას რამდენიმე ათეული ინგილო გოგონა ჰყავდა სკოლაში.

სოფიო ყულიშვილი თავისი ხელით უკეთებდა მოსწავლეებს დერეფნის ნითელ კაბებს თუ სადღესასწაულო ნიმნაურებს. იგი დედობრივი მზრუნველობით დასტრიალებდა თითოეულ მოსწავლეს თავს, და ეს მზრუნველობა მანამდე გრძელდებოდა, სანამ მისი ლეპნილი მოსწავლე ცხოვრების გზას არ დაადგებოდა ან არ დაოჯახდებოდა.

სოფიოს გამოწერილი ჰქონდა ჟურნალ-გაზეთები, საღამოობით მოუყრიდა თავს როგორც ახალგაზრდა, ისე ხანშიშესულ ინგილო ქალებს თავის სახლში და უკითხავდა ქვეყნის ამბებს. სოფიო ყულიშვილი უანგაროდ ასწავლიდა ინგილო ქალებს წერა-კითხვას, ქარგა-კერვას და სხვა.

ამ დროისათვის შემორჩენილი იყო მეტად ურუმი წესები — ინგილო ქალი მამაკაცს ვერ დაელაპარაკებოდა, ვერც დედამთილ-მამამთილს გასცემდა ხმას. თავგამოდებით ებრძოდა სოფიო ამ მავნე ჩვევებს. მან ჩამოაყალიბა ქალების წრე, რომლის მუშაობაშიც მონაწილეობდნენ ინგილო მოღვაწეთა ცოლები რუსი ხუცესის... ულიშვილი და ელენე ბაირამაშვილი. ასინე ნაშხევე იქ გაჩნდებოდნენ, სადაც ქალი ემონსაროდა და ათასნაირი შეგონებით მიმართავდა იგი (წინათ მშობიარე ქალს ქოხში, ბოსელში ათავსებდნენ სამშობიაროდ. ამბობდნენ: თუკი ქრისტე ღმერთი ბოსელში დაიბადაო) ექიმ ია. ელიამესილის მიერ კახის ახლადგახსნილ საავადმყოფოში.

ამ დროს დიდი გასავალი ჰქონდა თრიმლის ფოთოლს. მთავრობა შეისყიდდა ხოლმე მას ტყავის დასამუშავებლად. გაზაფხულზე თრიმლის ჩამოჭრიდნენ, აშრობდნენ, აბარებდნენ და კარგ სარგებელსაც ღებულობდნენ. სოფიომ თავისებურად გამოიყენა ეს წესი. იგი თრიმლში აღებულ ფულს უგზავნიდა ინგილო სტუდენტებს დახმარების მიზნით.

სოფიო ყულიშვილს კარგად იცნობდნენ საქართველოს გამორჩეული მწერლები და საზოგადო მოღვაწეები: ილია ჭავჭავაძე, ეკატერინე გაბაშვილი და სხვები.

— „ერთხელ თბილისში ჩავედი რაღაც საქმეზე, — „უამბო სოფიომ მასთან სტუმრად მისულ მასწავლებლებს (იგონებს მწერალი და პედაგოგი ალექსანდრე ჩხეიძე). — ვაჟრად ეკატერინე შემხვდა ქუჩაში. მან მკითხა დაგვწინდა და ჩემგან ნამინგილევი, — რად ჩამოსულხარ, დროზედ თუ საქმეები? — მიმახარა მან ხალხის დაუცხლად დროებით, რა ჰქმა უნდა — ვუპასუხე მე.

— მოი, თუ დროებით, მაშ გამარჯობა — მითხრა მან ღიმილით და დამკოცნა. — შენ რომ გავაჟველები, დამშვიდებული ვარ, ვიცი, რომ ქართულ ენას ერთგული დარაჯი ჰყავს საინგილოში; ილიაც, მეც და სხვებიც ამას ვამბობთ, საინგილოს არ ელაპტი, ბალაშ არ წაგვრთო, ჩვენ თუ არა, მომავალი თაობა მაინც დაგიფასებს შრომასო. მე ვუთხარი ჩემი ჩამოსვლის მიზანი. მან მომცა ხელი და წამოვიდა დიდ ილიასთან მოსალაპარაკებლად".

სოფიო ყულიშვილი მჭერმეტყველი და გონიერი იყო, ბევრია ხერხიანი გამოეყენბით — იტყოდნენ ინგილოები მასზედ. მას მარტოლაც არა ერთი და ორი კამათი ჩაუტრია საინგილოში მცხოვრებ ლეკ-მულლებს და ინგილო ქართველებს შორის.

1917—21 წლებში მეისაკატოთა დროს გამწვავებული მდგომარეობა იყო საინგილოში. სოფიო ყულიშვილს დიდი გამჭრიახობა დასჭირდა, რომ სისხლი არ დაღვრილიყო საინგილოში მცხოვრებ ორ მეზობელ ხალხს შორის. ამიტომ უძახდნენ მას ინგილოები „სოფიო მასწავლებელი ჩონ დედაის, ჩონ მხსნელი".

სოფიო ყულიშვილი აქტიური მონაწილე იყო 1905 წლის რევოლუციისა. მის სახლში იმართებოდა კრებები. მას რევოლუციის პირველ ხანებში დაუყენებს თემის კომიტის მოვალეობის შესრულება. ერთი სიტყვით ყველ ჭირში და ლხინში სოფიო იყო მალამი ინგილო ქართველებისათვის — წერდა ჟურნალი „განათლების მუშაკი" — 1928 წელს.

ინგილო საზოგადოებამ სულით და გულით შეიყვარა სოფიო ყულიშვილი და ამიტომაც იყო, რომ 1926 წლის 17 დეკემბერს 30 წლის მოღვაწეობის იუბილე გადაუხადეს, რაც ხალხის ზეიმად იქცა, მისმა აღზრდილმა ინგილო ქალებმა ხელში აიყვანეს სოფიო ყულიშვილი და მთელი დაბა შემოატარეს.

დამსახურებული მასწავლებელი, შემდეგში პერსონალური პენსიონერი სოფიო ყულიშვილი კახის ქართული საშუალო სკოლის პედაგოგიური საბჭოს საპატიო წევრად ითვლებოდა.

საქართველოდან საინგილოში ჩამოსულ მასწავლებლებს სკოლის ეზოში შეხვდა ქალარამოსილი მანდილოსანი სოფიო ყულიშვილი (ეს იყო 1944—45 წ.) და უთხრა მათ „ასე მეგონა, რომ ჩემს სიცოცხლეში ასეთ ბედნიერ ჯერ არ ვეღირსებოდი, არც სიკვდილი მაშინებს აწ ამის შემდეგ. რადგანაც ვიცი ინგილო ბავშვებს ღირსეული აღმზრდელები ჰყავთ, ინგილო ხალხს კი ქართული ენა არ დაავიწყდება, რისთვისაც მე მთელი სიცოცხლე ვიბრძოლე". საინგილოს ქალთა დიდი მოამაგე და საზოგადო მოღვაწე სოფიო ყულიშვილი 1946 წელს გარდაიცვალა.

საინგილოს საზოგადოებამ მისი ცხედარი იქავე მოღვაწეთა ძეგლთსაკავში, კახის წმინდა გიორგის საყდრის ეზოში დაკრძალა.

მიხეილ ქელოშვილი

დიდი მოამაგე

იაკობ გოგებაშვილი ქალთა განათლების შესახებ

იაკობ გოგებაშვილს თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს XIX საუკუნის II ნახევრის საქართველოს კულტურულ ცხოვრებაში. ეს იყო პიროვნება, რომელმაც მთელი თავისი ცოდნა და ძალ-ღონე სამშობლოს მოახმარა. მის მისწრაფებას შეადგენდა თავდადებული გარჯა ქართველი ხალხის განათლებისა და კულტურის ასაღორძინებლად.

ი. გოგებაშვილი ორგანულად განიცდიდა თავისი ხალხის წარსულსა და ანმყოს, იბრძოდა მისი უკეთესი მომავლისათვის. იგი ერთგულად ედგა მხარში ილია ჭავჭავაძეს, რასაც მისი სიტყვებიც ადასტურებს: „უწინდელი საქართველო ჩვენში ყველას მიაჩნდა სამუდამოდ წასულ დროდ, რომლის დაბრუნება ისეთივე შეუძლებელია, როგორც ჩავლილის წყლის უკუქცევა; ახლა საქართველო, რომელიც არის საგანი ჩვენი პატრიოტების მოქმედების და ნატვრისა, მიქცეულ უნდა იქნეს არა უკან, აზიისაკენ, არამედ წინ, ევროპისაკენ. დასავლეთიდან უნდა სვას მან განათლება, მეცნიერება და გადმოიტანოს საუკეთესო საზოგადოებრივი წყობილებანი".

ი. გოგებაშვილი ღრმად იყო დაუფლებული დასავლეთ ევროპისა და რუსეთის პედაგოგიკურ თეორიასა და პრაქტიკას, კარგად იცნობდა პედაგოგიკის ცნობილი კლასიკოსების: კომენსკის, პესტალოცის, დისტერვეგის, ჟან-ჟაკ რუსოს, უშინსკისა და სხვათა მოძღვრებას, დიდი პედაგოგისა და განმანათლებლის ჩამოყალიბებაში თვალსაჩინო როლი შეასრულა, აგრეთვე, რუსეთის რევოლუციურ-დემოკრატების გერცენის, ჩერნიშევსკის, ბელინსკისა და დობროლუბოვის პროგრესულმა შეხედულებებმა.

თავის პუბლიცისტურ და პედაგოგიურ ნაწერებში, თუ პრაქტიკული მოღვაწეობის მთელ მანძილზე იაკობი თავგამოდებით იბრძოდა ქართველი ქალის განათლებისათვის, აღნიშნავდა სწავლებაში ქალთა მეტი რაოდენობით ჩაბმის აუცილებლობას.

პრესაში იბეჭდებოდა მისი მწვავე, გულისტკივილით აღსავსე წერილები, სადაც მოითხოვდა ქალთა სკოლების რიცხვის გაზრდას, სწავლა-აღზრდის სათანადო დონეზე დაყენებას და, რაც მთავარია, იმას, რომ ქართველმა ქალმა კარგად შეისწავლოს მშობლიური ენა, ლიტერატურა და ისტორია. ამიტომ მას ერთობ სასიხარულო ფაქტად მიაჩნდა ყველა ტიპისა და, მათ შორის, საეპარქიო სასწავლებლის გახსნა. ყურადღებით ადევნებდა თვალ-ყურს მათ მუშაობას და ყოველ ღონეს ხმარობდა, რათა ისინი ქართველი ერის სამსახურში ჩაეყენებინა.

უძველესი კულტურის მქონე ქართველი ქალი, შეზღუდული პანსიონური განათლების შედეგად გამოეთიშა საზოგადოებრივ ცხოვრებას. ამის უმთავრესი მიზეზი ის იყო, რომ პანსიონებში სწავლება რუსულ ენაზე წარმოებდა და ანტიქართული გარემო სუფევდა, რის გამოც ქართველი ქალი ჰკარგავდა თავის უწმინდეს დანიშნულებას: ოჯახისა და აღზრდის წინამძღოლის ფუნქციას.

იაკობ გოგებაშვილი ყველა საკითხს ეროვნულ-განმანთავისუფლებელი პრობლემის ასპექტით განიხილავს. მიიჩნევს, რომ ამ ბრძოლაში განათლებას, ცოდნას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს და საქართველოს სკოლებს სწორედ ამ ფუნქციას აკისრებს, ხოლო ქართველ ქალს, რომელიც ყოველთვის გონიერი და განათლებული აღმზრდელი იყო, თავისი უძველესი როლის აღდგენას. ქალთა გიმნაზიების გაქართულება იმ პერიოდში მიუწვდომელი ოცნება იყო, ამიტომ სამღვთო სჯული ღრმად მორწმუნე იაკობისათვის მარტო ქართული ენის დაუფლების საშუალება კი არა, მორალის, რწმენის, განათლების უპირველესი საყრდენიც იყო. ამდენად, სამღვთო სჯულის ქართულ ენაზე სწავლებით იაკობი, მრავალი პრობლემის გადაწყვეტას ცდილობდა, რომელთაგან უმთავრესს ოჯახის აღორძინება და ოჯახში ქართველი ახალგაზრდობის აღზრდა წარმოადგენდა.

60-იანი წლების პრესაში, კერძოდ ჟურნალ „ცისკარსა" და „კავკაზში" გამოქვეყნებული წერილები კატეგორიულად უჭერდნენ მხარს ქართველი საზოგადოების სამართლიან მოთხოვნას ქალთა ახალი სამოქალაქო ტიპის სკოლების, გიმნაზიებისა და პედაგოგიური სასწავლებლების გახსნის აუცილებლობის შესახებ.

ალსანიშნავია, რომ ქალთა სკოლების ქსელის გაშლის საქმეში პირველი ინიციატივა თვით ქალებს ეკუთვნით; XIX საუკუნის II ნახევარში დაარსებულმა „ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოებამ“ 1862-1865 წლებში თბილისში გახსნა ქალთა 5 მარტივი სკოლა, სადაც 13—18 წლის ასაკის გოგონებს ილებდნენ. ამავე საზოგადოებამ 1866—70 წლებში გახსნა კიდევ 5 სკოლა, სულ 1870 წლისათვის „საქველმოქმედო საზოგადოების“ ქალთა ცხრა კლასში 380 მოსწავლე ირიცხებოდა. თვით ქალთა საზოგადოებრივი ფუნქციის ამაღლების პრინციპით ქართველ ქალს, რომელიც ყოველთვის გამოირჩეოდა გონებით, განათლებით, სიდარბაისლით, საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიური მონაწილეობით, ოჯახისა და აღზრდის ნინაძღოლობით, უნდა აღედგინა მისთვის ძალად წართმეული ფუნქცია.

სასწავლებლებში ქალთა განათლების საკითხებს ეხება იაკობის წერილი „თელავისა და თბილისის წმინდა ნინოს სასწავლებელი“. ისინი დააარსა თბილისში 1845 წელს შექმნილმა ზემოაღნიშნულმა „წმინდა ნინოს ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოებამ“. 1879 წელს თბილისში გაიხსნა ქალთა ეპარქიული სასწავლებელიც, იგი შეიცავდა მოსამზადებელ განყოფილებასა და სამ კლასს.

იაკობ გოგებაშვილი, რომელსაც ასეთ სასიხარულო აქტად მიაჩნდა ყველა ტიპის სასწავლებლების გახსნა, ყურადღებით ადევნებდა თვალს მათ მუშაობას. წერილის—„თელავისა და თბილისის წმინდა ნინოს სასწავლებლის“ დაწერაც მას გადააწყვეტინა იმ ნაკლოვანებებმა, რაც წმინდა ნინოს სასწავლებელთა მუშაობაში შენიშნა.

ავტორი მიუთითებს, რომ წმინდა ნინოს „ზავედენიები“ თბილისში მაღალი მიზნის მისაღწევად დააარსეს. მათ უნდა მოემზადებინათ ნამდვილად განათლებული, დემოკრატიული მიმართულების ქალები, წინააღმდეგ ქალთა ინსტიტუტისა, რომელიც არისტოკრატთა შვილებს ზრდიდა. მოლოდინი არ გამართლდა. „სასწავლებლები ზრდიდნენ და ზრდიან არა ნამდვილს გონიერთ ქართველ დედებს, არამედ, რაღაც დამახინჯებულს რუსინკებსა, რომელთაც არც ქართული იციან ხეირიანად, და არც რუსულში არიან დახელოვნებულნი, რომელთაც სამშობლო თითქმის სძულთ და კაცობრიობაც, რასაკვირველია, არაფრად ეპიტნავებათ, რომელნიც ერთი სიტყვით, თავისას ყველაფერს დაშორებულნი არიან და სხვისასაც ვერ მისწვდომიან და ვერასდროსაც ვერ მისწვდებიან, რადგანაც პირველი არის ხიდი მეორისა“.

იაკობ გოგებაშვილი ზემოთ მოყვანილ წერილში გულისტკივილით აღნიშნავს, რომ სასწავლებლის საკმაოდ ხანგრძლივი არსებობის პერიოდში მას არ აღუზრდია არც ერთი გამორჩეული პიროვნება, არც ერთი ჭეშმარიტი ქართველი დედა, მასწავლებელი ან საზოგადო მოღვაწე.

„ზავედენიებს“ იგი უპირისპირებს მადამ ფავრის პანსიონს, რომელსაც მართლაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის ქალთა განათლების განვითარების საქმეში. მან მრავალი ღირსეული მანდილოსანი აღუზარდა საქართველოს, რომელთა შორის პირველ რიგში დავასახელებთ ეკ. გაბაშვილს. სასწავლებლის წარმატების მიზეზად მწერალი ასახელებს ქართული ლიტერატურისა და ენის სწავლების მაღალ დონეს.

წმინდა ნინოს „ზავედენიების“ უნაყოფობის მიზეზად კი გოგებაშვილი თვლის იმ გარემოებას, რომ ამ სასწავლებლებს ფეხი არ უდგიათ გამაცხოვრებელს ნიადაგზედ. ამ გამაცხოვრებელს ნიადაგს შეადგენენ ქართული ფაქტორები: ენა, მწერლობა, ლიტერატურა, გეოგრაფია, ისტორია, ყოფა-ცხოვრება იმ ერისა, რომლიდანაც გამოდიან მოწაფეები და რომელსაც უნდა დაუბრუნონ სწავლის დასრულების შემდეგ ღვაწლიანი ცხოვრებისათვის, ნაყოფიერი არსებობისათვის“.

ი. გოგებაშვილი გულისტკივილით აღნიშნავდა: სენივით მოედო სამწუხარო მოვლენა ქართველ საზოგადოებასო — მშობლები სიხარულით ხვდებიან იმ ამბავს, რომ მათი ქალი ქართულად ლაპარაკს აღარ კადრულობს, ათვალწუნებული აქვს მშობლიური ენაო. იგი დაასკვნის, რომ „ნასწავლი და ნიჭიერი ქალი, დაიარაღებული ქართული ენის და ლიტერატურის ცოდნით, ჩვენს დროში ადვილად გაირკვევს გზას, ადვილად დაადგება პატიოსან და სასარგებლო შრომას.“.

„ბურჯიეროვნებისა“ ჰიმნია ქართული ენისა. იაკობი ამ დიდი მოცულობის წერილში განიხილავს დედაენის მნიშვნელობას ბავშვთა აღზრდაში, თვლის, რომ მას, როგორც ათვალისწუნებულ გერს, ისე ექცევიან. ბევრი ქართველი ინტელიგენტი, რომლებიც ხმამაღლა გაჰყვირიან ერის სიყვარულზე, შინ არ კადრულობენ მშობლიურ ენაზე ლაპარაკს.

განიხილავს რა დედაენის ღრმა კავშირს ერის სულთან, იაკობი გვიჩვენებს, თუ როგორი დაქვეითება მოჰყვება ადამიანის გონებას სწავლა-აღზრდაში დედაენის უარყოფით.

იაკობ გოგებაშვილის შემოქმედებამ წლების გამოცდას გაუძლო. მის მიერ აღძრული საკითხები დღესაც აქტუალურად ჟღერს. გოგებაშვილის სახელის დიდებად მარტო ისიც კმარა, რომ მის „დედაენაზე“ დღესაც იზრდება ქართველი ყმაწვილი. ამიტომაც არის, რომ მთელი საქართველო 1990 წელს მადლიერების გრძნობით აღნიშნავს მისი დაბადების 150 წლისთავს.

ნინო ჩადუნელი,
თსუ ფილოსოფია-ფსიქოლოგიის ფაკულტეტის პედაგოგიკის კათედრის უფროსი ლაბორანტი

რესპუბლიკის ქალთა საბჭოში

ამასწინათ გაიმართა რესპუბლიკის ქალთა საბჭოს გაფართოებული პრეზიდიუმის სხდომა, რომელიც მიეძღვნა ინტერფრონტის შექმნის მოსალოდნელობასთან დაკავშირებით რესპუბლიკაში გავრცელებულ ანონიმურ წერილებს.

ქალთა საბჭოს თავმჯდომარის ნ. ჯავახიშვილის, ჟურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქტორის, ჯარისკაცთა დედების ასოციაციის თავმჯდომარის მ. ბარათაშვილის, თეატრალური ინსტიტუტის რექტორის ე. გუგუშვილის, დოცენტ ლ. ფაშაევას, ექვსი შვილის დედის მ. სვანიძის, დიასახლისის ი. იაგოვნიკის, თბილისის 104-ე სომხური სკოლის მასწავლებლის მ. ალავერდიანის, გაზეთ „თბილისის“ რედაქტორის ნ. მგელაძის, პროფესორ მ. შანიძის, რესპუბლიკის სახალხო არტისტის დ. ჭიჭინაძის, ომისა და შრომის ვეტერანთა რესპუბლიკური საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილის თ. ლაშქარაშვილის, ქალთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილის ზ. კვაჭაძის და სხვათა გამოსვლებში ინტერფრონტის ჩამოყალიბება მიჩნეულ იქნა კიდევ ერთერთ მორიგ აქციად, რომელიც მიმართული იქნება ჩვენი სახელმწიფო წყობილების, გარდაქმნისა და რესპუბლიკაში მიმდინარე პოლიტიკური, ეროვნული და ეკონომიკური პროცესების, ხალხთა შორის ძმობისა და მეგობრობის წინააღმდეგ.

რჩევა მიეცათ საოლქო, საქალაქო და სარაიონო ქალთა საბჭოებს ფართო ახსნა-განმარტებითი მუშაობა გაშალონ ქალთა შორის ინტერფრონტის შექმნის საწინააღმდეგოდ, არ დაუშვან მათ მიერ მოწყობილ რაიმე ღონისძიებაში ინტერფრონტელთა მონაწილეობის მიღების შემთხვევა. ამ საკითხთან დაკავშირებით მიღებულ იქნა მიმართვა რესპუბლიკის ქალებისადმი.

ამავე სხდომაზე დაისახა ღონისძიებანი ქალთა საბჭოების შესახებ მოქმედ დებულებაში ცვლილებების შეტანის თაობაზე.

საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ყველა ბავშვი ბედნიერი უნდა იყოს

უზენაესი საზრუნავი

საქართველოს ბავშვთა ფონდს მხოლოდ ორი წლის ისტორია აქვს. მას მეტად საპატიო მისია აკისრია — ობოლი, მშობელთა ყურადღებას მოკლებული ბავშვებისადმი მზრუნველობა. ნამდვილად წმიდათა-წმიდა, დიდი უფლებებით მინიჭებული საქმეა მფარველი კალთა გადააფაროს ყველა იმათ, ვისაც დედ-მამის ზრუნვა და ალერსი აკლია. მთავარი ის არის, ბედნიერება ყველა მათგანის გულში ზეიმობდეს. ნორჩი თაობის საკეთილდღეოდ რაოდენ ბევრია გასაკეთებელი.

ლერმონტოვის ქუჩაზე, თბილისის სახალხო განათლების საქალაქო სამმართველოს შენობაში ბავშვთა ფონდია მოთავსებული. ნათელ დერეფანში შევდივარ. ადრიანად მოსულან თანამშრომლები. ტელეფონი რეკავს. ვიღაცას უჭირს, დახმარებას ითხოვს, მოკლე მოთათბირება და მითითებულ მისამართზე მუშაკი მიდის. ჩვილ ბავშვატატებული ახალგაზრდა დედა მოკრძალებით აღებს კარს — მობრძანდითო, მერე განცხადებას აწვდის და საუბარს იწყებს. მარტოხელა დედა თავის გასაჭირს უამბობს ბავშვთა ფონდის მუშაკს. განვიხილავთ და მატერიალურად დაგეხმარებითო, ამშვიდებს იგი ქალს.

ჟურნალ-გაზეთების დამტარებელს დილის ფოსტა შემოაქვს. საქართველოს რომელი კუთხის მისამართი არ არის კონვერტზე აღნიშნული. ბავშვთა ფონდში განცხადებების სიმრავლეა — ბარათებს მიღმა ადამიანები დგანან თავიანთი თხოვნით, მუდარითა და ბავშვთა ფონდიც ხომ მათი ჭირ-ვარამის გამზიარებელი, ღირსეული მსახურია.

საქართველოში დღეისათვის თერთმეტი საბავშვო და სამი ჩვილ ბავშვთა სახლი, სამი სკოლა-ინტერნატია. 1.600-მდე ნორჩია ამ საალმზრდელო დაწესებულებებში.

ბავშვთა ფონდის მუშაობის ინტერესებს საქართველოს მშრომელთა თანადგომა აფართოებს. იმათა ენთუზიაზმმა და ამიტომაც 707-ე ანგარიშზე შეტანილი თანხა დღითი დღე იზრდება.

თვალსაჩინო ადგილას მოთავსებული სურათიდან გოგო-ბიჭების სახეები მნახველს კეთილ ღიმილს აგებებენ. სურათზე საბავშვო სახლებში აღზრდილ მოსწავლეთა ერთი ჯგუფია, საბავშვო სახლებისა და სკოლა-ინტერნატების ბავშვებისა, ვინც სწავლისადმი განსაკუთრებული ინტერესი და სიყვარული გამოიჩინა. ახალგაზრდა მეცნიერები ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოცენტის ჰამლეტ მელაძის ხელმძღვანელობით ორი თვის განმავლობაში 50 ბავშვს უსასყიდლოდ ამეცადინებდა და ამზადებდა ტექნიკუმებსა და უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღები გამოცდებისათვის.

შარშან, აპრილის მძიმე დღეებში, საქართველოს ბავშვთა ფონდის სახელობის სტიპენდია დააწესეს. დღეისათვის იგი 25 ბავშვს აქვს დანიშნული. აქედან განსაკუთრებული ნიჭით გამორჩეულ რვა მოსწავლეს 70—70 მანეთი დაენიშნა. საბავშვო სახლების, სკოლა-ინტერნატების აღზრდილები ტექნიკურ უნივერსიტეტში, აგრეთვე სამუსიკო და ქორეოგრაფიულ სასწავლებლებში მეცადინეობენ.

საბავშვო სახლების კეთილმოწყობისათვის ბავშვთა ფონდმა ათი ათასი მანეთი გაიღო.

წლეულს, ზამთრის არდადეგებზე ტურისტული მატარებლით 200 ბავშვი საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა ქალაქში ამოგზაურეს.

ტალინელი მეცნიერი შარშან ბათუმში იმყოფებოდა. ჰქონდა ბედნიერი შემთხვევა მათემატიკური ნიჭით დაჯილდოებული 12 წლის მარიუს ქუთათელაძე აღმოეჩინა. მასზე მშობლიური ზრუნვა გამოიჩინა. მარიუსს ტალინის მათემატიკის სპეციალურ აკადემიაში დააწყებინა მეცადინეობა. ბავშვი ამჟამად 13 წლისაა და მასზე მეცნიერები დიდ იმედებს ამყარებენ. მარიუსი საქართველოს ბავშვთა ფონდიდან ყოველთვიურად 100 მანეთ სტიპენდიას იღებს.

ბავშვთა ფონდში განცხადებების სიმრავლეა. ზოგს მატერიალურად უჭირს და ფულად დახმარებას ითხოვს. ქალები თამამად წერენ საყოფაცხოვრებო პრობლემებზე.

ვფურცლავ საქაღალდეში მოთავსებულ მადლობის წერილებს. მესტიიდან მერი ცალანი და ნინუცა ჟელიანი სწერენ: „მივიღეთ თქვენს მიერ გამოგზავნილი 500-500 მანეთი. დიდი მადლობა დახმარებისათვის".

„დიდად პატივცემულო თავმჯდომარევ! დიდ მადლობას მოგახსენებთ გულისხმიერებისათვის, ჩემი და ჩემი შვილის შეწყალებისათვის, გაჭირვებულს რომ დამეხმარეთ. ღმერთმა გაცოცხლოთ. დამილოცნიხართ. კიდევ ერთხელ დიდი მადლობა 300 მანეთისათვის". ნუნუ ბარამიძე.

თბილისში პაიკიძის ოჯახს ბავშვი ავად გაუხდა. მძიმე ავადმყოფის უცხოეთში სამკურნალოდ გამგზავრება გახდა აუცილებელი. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს, ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს მიმართეს. გადაწყდა ბავშვისათვის ინგლისში ქალაქ ლონდონში უნდა გაეკეთებინათ გულის ოპერაცია. პაიკიძის ოჯახის საგზაო ხარჯებისათვის ბავშვთა ფონდმა 1500 მანეთი გაიღო.

საქართველოს ბავშვთა ფონდის დევიზია — ყველა ბავშვი ბედნიერი იყოს. მათ განკარგულებაშია დედათა და ბავშვთა ექსპერიმენტული აფთიაქი, რომელსაც რესპუბლიკის სააფთიაქო სამმართველო ამარაგებს. ბავშვთა ფონდის მიერ გამოყოფილი ავტობუსი პრეპარატებით ამარაგებს ავადმყოფთა ოჯახებს. ობოლი და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთათვის წამლები უფასოა.

საწარმოო-დაწესებულებები, კოოპერატივები ბავშვთა ფონდს ყურადღებით ეკიდებიან, თანხებს ურიცხავენ, ეწყობა ღონისძიებებიც. გაიმართა ბავშვთა ფონდის საქველმოქმედო ლატარია. გათამაშდა ფასეული ნივთები, მსუბუქი ავტომანქანები, იაპონური საქსოვი და საკერავი მანქანები, მაცივრები, ტელევიზორები — დღესდღეობით ლატარიიდან ერთ მილიონამდე მანეთი ირიცხება ბავშვთა ფონდის განკარგულებაში.

მარტოხელა დედათა რიცხვი მატულობს. ცალად მყოფს მეტ წილად ბავშვის აღზრდა უჭირს. ზოგნი არ მსახურობენ, დაქვეითებულია მათი ოჯახური ეკონომიკა. ისინი თავიანთი მდგომარეობით მშობლებისაგან, ოჯახისაგან ზოგჯერ მოკვეთილნი არიან და მხარში ამოდგომას საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისაგან, ბავშვთა ფონდისაგან მოელიან. და საბავშვო ფონდიც გულთბილად, შეძლებისდაგვარად ზრუნავს მათზე, მრავალშვილიანი დედებისათვის 12 ათასი მანეთი ერთდროული დახმარება გაიღო.

საბავშვო სახლი მშობლის სიყვარულს მოკლებულ ბავშვთა ნამდვილი თავშესაფარია. აქ მყოფ პატარებს მეტწილად ჰყავთ გულქვა დედები. ისინი საბავშვო სახლში ერთ ან ორ წელიწადში მხოლოდ ერთხელ, ერთი საათით ფორმალურად, მოვალეობის მოხდის მიზნით თუ შემოივლიან და მოინახულებენ შვილს, რომელსაც საბავშვო სახლი ზრდის. ცივი გულით ტოვებენ და უკანმოუხედავად გარბიან. უმანკოს ცრემლიანი თვალები აცილებს ულირსს, რომელიც ანგარიშს არ უწევს ჩვილის მომავალს, ავს თუ კარგს, და მხოლოდ ფორმალურად ატარებს დედის სახელს. ჯერჯერობით კანონი მშობლის უფლებას როდი ართმევს მას. ამ დროს კი დედობას მონატრებულ ქალთა დიდ ნაწილს საბავშვო სახლებს რომ სთხოვენ დახმარებას, იმედი განუხორციელებელი რჩებათ. დრო მიდის. შვილის მოლოდინში იკარგება ახალგაზრდობის წლები.

და ბავშვის ბედი გაურკვეველი მაშინ რჩება, როცა საზოგადოებრივი ცხოვრების გზაზე პირველი ნაბიჯების გადადგმას აპირებს... ბევრი გზას კარგად მიიკვლევს, მაგრამ ზოგნი...

უდედმამონი, გზასაცდენილები, მეტწილად საზოგადოების დასახიჩრებული წევრები ხდებიან. საკითხი ისმის, რა ვიღონოთ, რომ ყოველწლიურად გზას აცდენილი ახალგაზრდა არ ემატებოდეს საზოგადოებას.

ზემო ავჭალის შრომა-გასწორების კოლონიაში არასრულწლოვანი მსჯავრდადებულნი არიან. მათზე ბავშვთა ფონდიც მზრუნველობს. ბავშვთა ფონდს მსჯავრდადებულ მოსწავლეებთან მიაქვს წიგნები, საჩუქრები, საახალწლოდაც ესტუმრნენ მათ. როცა რომელიმე ბავშვის ბედი წყდება, ფონდის წარმომადგენლები სასამართლო პროცესშიც მონაწილეობენ.

ავსტრიასა და გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში არსებობს უძველესი საქველმოქმედო საერთაშორისო ორგანიზაცია „სოს ბავშვთა სოფელი", რომელმაც საქართველოს ბავშვთა ფონდს ორი მილიონი დოლარი გადმოურიცხა, რათა ობოლ და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთათვის თბილისში აშენდეს „ბავშვთა სოფელი".

არქიტექტორებმა ფარნაოზ ზაქარაიამ და თეიმურაზ გაბუნიამ უსასყიდლოდ შექმნეს აღნიშნული სოფლის პროექტი რომლის მშენებლობა ნუცუბიძის ფერდობზე სექტემბერში დაიწყება. აღნიშნული სოფლისათვის საჭირო იქნება 12 ქართველი ქალი, რომელთაც საკუთარი შვილები არა ჰყავთ და თითოეული მათგანი დედობას გაუწევს ხუთ-ექვს ბავშვს, უპატრონებს მათი აღზრდა-განათლების საქმეს.

ავსტრიის ქალაქი ინსბრუკი და თბილისი მეგობრობენ. ავსტრიის მიერ თანხის გამოყოფა ჰუმანურობის, მაღალი ზნეობის უდიდესი გამოხატულებაა. მათ მსოფლიოში 160 სოფელი ააშენეს და ქველმოქმედთა ხუთი მილიონი წევრი ჰყავთ. ზოგმა მათგანმა მთელი საკუთარი უძრავ-მოძრავი ქონება საქველმოქმედო ორგანიზაციას გადასცა. არიან პიროვნებები, რომელთაც თითო მილიონი დოლარიც გაიღეს „სოს ბავშვთა სოფლისათვის".

ამერიკის ჯორჯიის შტატში არსებობს საქველმოქმედო ორგანიზაცია „მშვიდობის ხე". ამ ორგანიზაციამ ატლანტაში საქართველოს ბავშვთა ფონდის ფილიალი შექმნა. პრეზიდენტმა ლესლი შულტენმა საქართველოს ბავშვებს სტომატოლოგიური პოლიკლინიკა აჩუქა. შენობას ვაჟა ფშაველას პროსპექტზე № 38-ში აგებენ. წლის დამლევამდე მშენებლობა საბოლოო იერს მიიღებს.

კედლიდან მულატი ბავშვის სახე გვიცქერს. პლაკატებიდან სხვადასხვა ქვეყნის ბავშვთა ბედნიერი სახეები გადმოგვცქერიან. დაე, მუდამ უკრთოდეთ ღიმილი ჩვენი ცხოვრების ლამაზ ყვავილებს.

მიზანი: არც ერთი საბავშვო სახლი არ იყოს აუცილებელი და საჭირო, შვილს მხოლოდ მშობელი ზრდიდეს, რომ ყველა ბავშვი ბედნიერი იყოს. სწორედ ეს არის საქართველოს ბავშვთა ფონდის დიდი და უზენაესი საზრუნავი.

ეთერ ჯაფარიძე

წაუკითხეთ პატარებს

დიდედას იუბილე

ნავალ, მინდორ-ველს დავივლი,
რომ ვნახო ციცქნა ყვავილი,
ლურჯთვალა, ლურჯი სამოსით,
ია მჭირდება სამოცი.

მივართმევ ბებოს, დიდედას,
იების კონას დამორცხვილს,
დღეს, პირველ ივნისს, სრულდება
ჩემი დიდედა სამოცის.

სამოცჯერ ხელზე ვაკოცებ,
სამოცჯერ ჩავეხუტები,
ნიშნების ფურცელს ვაჩვენებ,
სულ ხუთები მაქვს, ხუთები!

გვანცას სიზმარი

წუხელ სიზმრად ვნახე
ჩემი ფისო ტყეში,
მაღალ კუნძზე იჯდა
ყაისნალით ხელში.
კნუტებისთვის წინდებს
ბებოს ძაფით ქსოვდა,
მომღიმარი სახით
თავს მშვენივრად გრძნობდა.
უცებ მის წინ გაჩნდა
თეთრი დათვის ბელი,
ფისომ უთხრა „აცხა",
თორემ შეგჭამს მგელი.
გაიღვიძა გვანცამ,
გაიხსენა სიზმარი,
ფისოს სთხოვა: მითხარი,
მართლა ტყეში იყავი?

ცუგოს ჭინჭრით დავსუსხავ

მე და ბებოს სოფელში
გვყავს იხვები, ბატები
ინდაურის ჭუკები,
რუხი ფერის ქათმები.
ყველას ვუვლი სათუთად,
საკენკს ვუყრი, წყალს ვუსხამ,
აბა ცუგომ დააფრთხოს
ცუგოს ჭინჭრით დავსუსხავ.

თუთიყუში

ჩვენს ოჯახში ერთი თვეა
მოიყვანეს თუთიყუში,
„რა კარგი ვარ", „რა კარგი ვარ",
ჩამოგვძახის ყველას ყურში.
მამას დასახაზი ჰქონდა,
დაუღვარა შავი ტუში,
და იმ დღიდან გალიაში
მოვათავსეთ თუთიყუში.
ორი დღეა ხმას არ იღებს,
დაგვასვენა დღეს და გუშინ.
გაბუტული, მოწყენილი
გახლავთ ჩვენი თუთიყუში.

იამზე ნაცვლიშვილი

სვეტი ნათლისა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„ჰოი, დედანო, მარად ნეტარნო...“

ქართველმა ხალხმა თავისი არსებობის გრძელ მანძილზე მრავალ დამპყრობელს ხძლია. სპარსელები და არაბები, მონღოლები და ოსმალები ბევრჯერ შემოსევიან საქართველოს. მაგრამ ქართველი ერის დამორჩილება ვერავინ შესძლო. ეს რიცხობრივად პატარა ერი, დროდადრო მტკიცე მუშტად შეკრული, ყოველთვის წელში იმართებოდა. ერის ერთიანობისა და შეკავშირების საქმეში სხვა მრავალ ფაქტორთან ერთად ქრისტიანული ეკლესიაც დიდ როლს ასრულებდა.

საქართველოს დამპყრობლები კარგად აფასებდნენ სარწმუნოების ძალას ეროვნული თავისთავადობის შენარჩუნებაში. ამიტომ ქვეყნის აოხრების შემდეგ მათი უპირველესი რისხვა ქრისტიანობას ატყდებოდა ხოლმე. ისინი გრძნობდნენ, რომ სარწმუნოება მარტო უბრალოდ ღმერთის რწმენა კი არა, იგი ღრმად ფესვგადგმული ადამიანთა ყოფა იყო.

ამიტომ შუშანიკის წამებიდან მოყოლებული ქართველი კაცი ორ ძირითად მცნებას მტკიცედ აკავშირებდა ერთმანეთთან ეროვნულობასა და სარწმუნოებას. მტერი კი ორივეს ერთნაირად ებრძოდა.

ოსმალო დამპყრობლებმა აჭარისა და მესხეთ-ჯავახეთის აოხრების შემდეგ არნახული სისასტიკით დაიწყეს ბრძოლა ქრისტიანული სარწმუნოების წინააღმდეგ. მესხი ივ. გვარამაძე (ვინმე მესხი) წერდა: „რომელ ხორციელ ენას შეუძლია, რომ წარმოთქვას თითოეული იმდროინდელი ქრისტიან მამათა და დედათა დასჯა-ტანჯვა. ვის ცოცხალს ტყავს აძრობდნენ, ვის ოთხ პალოზე გაყრილს ბაწრებით გუდად ილებდნენ, ვის ნაკუწ-ნაკუწად სჭრიდნენ ხმლითა და ვის ხანჯლით გულმუცელს უპობდნენ, ვის შამფურზედ გაცმულს ცოცხლებრივ ცეცხლზე მწვადივით სწვავდნენ, ვის შიშველს გახურებულ თონეში აგდებდნენ... რკინის საწვავებით ხვრეტდნენ, ვის ადუღებულ წყალში ხარშავდნენ, ვის გამდნარს ტყვიას ასხამდნენ პირში, ვის ანთებულ საკირეში აგდებნენ“.

ქართველთა გამაჰმადიანების მიზნით ოსმალო მოხელეებმა ბევრ ადგილას მოაწყვეს თავსაკვეთები და სახრჩობელები. საარქივო მასალებით დასტურდება, რომ ასეთი სასაკლაოები მოწყობილი იყო კინტრიშის ხეობაში, მარადიდში, ბათუმში — ახლანდელი კათოლიკური ეკლესიის ადგილას, ართვინის ახლოს, ახალციხეში, არტაანში, ლივანსა და შავშეთში.

რწმენის შენარჩუნების მიზნით ბევრჯერ დაცარიელებულა მესხეთ-ჯავახეთი და აჭარა. ისტორიულად ცნობილია, რომ გამაჰმადიანებას განსაკუთრებით ებრძოდნენ დედაკაცები. გმირ წინაპართა სისხლით მორწყულ სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს მიწას, ვინ იცის, რამდენი უსახელოდ დაკარგული წმინდა წამებული ქეთევანი მიუბარებია.

სარწმუნოების შეცვლა პირველად გაბატონებული წრის წარმომადგენლებმა დაიწყეს. ბექა ათაბაგი (ჯაყელი) სარწმუნოების გამოცვლის შემდეგ 1624 წელს საფარ-ფაშა გახდა. მისმა მეუღლემ რწმენა არ შეიცვალა. განრისხებულმა ფაშამ მეორე ცოლად ქურთის ქალი შეირთო. საფარის შვილიშვილი ახალციხის ფაშა როსტომ ჯაყელიც გამაჰმადიანდა და სულთნის სახელით ბრძანა, რომ ქვეშევრდომებსაც შეეცვალათ რჯული. როსტომის მეუღლემ სარწმუნოების შეცვლას თავის მოკვლა არჩია, შეეცადა კლდიდან გადაჩეხილიყო, მაგრამ საპყრობილეში ჩასვეს და აშიმშილეს.

მაღალი ფენის წარმომადგენლები ხშირად პირადი განდიდების მიზნით საკუთარი სურვილითაც იცვლიდნენ რწმენას. ისტორიას შემორჩა ერთი ასეთი ვარსქენის მსგავსი პიროვნების სახელი. ქობულეთელმა ბეგმა მაქსიმ თავდგირიძემ ახალციხის ფაშას თავად შესთავაზა მაჰმადიანობის მიღება. იგი ფაშობის ტიტულს ელოდა. ამიტომ ყველაფერს კადრულობდა: აძარცვინებდა ეკლესიებს, ტყვე გოგო-ბიჭებით ვაჭრობასაც არ ერიდებოდა. მისი ბრძანებით აიკლეს ნინოწმინდის ეკლესია, გაძარცვეს და ეპისკოპოსი განდევნეს. მანვე გააპარტახებინა სოფელ გვარას თეთროსანის ეკლესია.

მაქსიმე (სულეიმან) თავდგირიძეს ცოლად ჰყავდა დავით გურიელის ქალი. იგი არ დაემორჩილა მეუღლის გადაწყვეტილებას, არ უარყო თავისი რწმენა. მართალია, ბევრი უსიამოვნება შეხვდა, მაგრამ ქრისტიანობის ერთგული დარჩა ბოლომდე. დასაფლავებულია თეთროსანის ნაეკლესიარზე. სულეიმან თავდგირიძემ მტრის გულის მოსაგებად დიდი ზიანი მიაყენა თავის მხარეს, მაგრამ ფაშობის ტიტული მაინც ვერ მიიღო. ფაშა გახდა მისი შვილიშვილი ალი თავდგირიძე, ცნობილი ალი-ფაშა.

საზოგადოების დაბალი ფენის, მშრომელი მოსახლეობის გამაჰმადიანება მტერმა დიდხანს ვერ მოახერხა. მე-19 საუკუნის 50-იან წლებამდე ნელა ვითარდებოდა ეს პროცესი. როგორც ისტორია ადასტურებს, ამ დრომდე აჭარის არც ერთ სოფელში ჯერ კიდევ არ იდგა ჯამე. ხალხის ძირითადი ნაწილი კვლავ ქრისტიანობას ემსახურებოდა. სარწმუნოებისათვის თავდადებულ ქალთა რიცხვი გაცილებით დიდი იყო დაბალ სოციალურ წრეში, მაგრამ, სამწუხაროდ, ისტორიას მათი სახელები არ შემოუნახავს. დავასახელებთ რამდენიმე აქტს: სოფელ მარადიდში ერთ ღამეს ტყეში ეკლესიის გვერდით, ექვს დედაკაცს ხანჯლით მოუკლავს თავი, ორს თოკით ჩამოუხრჩვია, სამს თავი მოუწამლავს ქრისტიანობის დაკარგვის შიშით. ლივანის ხევში, ბორჩხის ზემოთ, ჩხალის ხეობაში, ძველად ქალთა მონასტერი ყოფილა. ოსმალები თავს დასხმიან მონასტერს, ახალგაზრდა ქალები სტამბულში გაურეკავთ, მოხუცები კი დაუხოცავთ. გადარჩენილა ერთი მონაზონი. იგი მონასტერს არ მოშორებია. ეს გაუგია ადგილობრივ ბეგს და ოსმალებთან დაუსმენია. მოხუცისთვის რჯულის გამოცვლა მოუთხოვიათ. მას სასტიკი უარი უთქვამს და სიკვდილი აურჩევია.

აჭარის სოფლებში დღესაც ცოცხლობენ უხუცესი ადამიანები, რომლებიც იხსენებენ მამა-პაპათა ნაამბობ ისტორიულ ფაქტებს. ოსმალო მოხელეებს ზემო აჭარის სოფლებიდან ქედაში მოუყვანიათ ქალები, ბავშვები და მოხუცები, მათთვის სარწმუნოების გამოცვლა მოუთხოვიათ, მოსახლეობას უარი უთქვამს. მაშინ უმწეო ადამიანები ცხვრებივით შეურეკავთ ადიდებულ აჭარისწყალში, ტყვიაც დაუშენიათ. წამებულთა სისხლით შეღებილა მდინარე, მისი ზედაპირი კი გვამებით გაშავებულა.

დიდი იყო ქართველ ქალთა უკმაყოფილება უცხოეთში გადასახლების მუჰაჯირობის მიმართაც. როცა სტეფანოვები, ბებუთოვები, თავდგირიძეები და ფანატიკოსი მოლა-ხოჯები ხალხს ოსმალეთში ერეკებოდნენ, თითქმის მთელი აჭარის განსაკუთრებით კი მაჭახლის ხეობის ქალები ქმრებს ეწინააღმდეგებოდნენ გადასახლების გამო. ჭოროხში თავის დახრჩობას ამჯობინებდნენ უცხოეთში წასვლას. ამის შესახებ კიდეც დაიბეჭდა წერილები გაზეთ „დროებაში“. აქაური ქალები მთავრობას სთხოვდნენ გადასახადების შემცირებას და მუჰაჯირობის აკრძალვას. მაგრამ, სამწუხაროდ, ცარიზმის კოლონიზატორული პოლიტიკა, მთავრობის

ზოგიერთი მოხელის ბიუროკრატული მოქმედება ხელს უწყობდა და აქეზებდა მოსახლეობას მუჰაჯირობისაკენ. განსაკუთრებით კი ამ მოვლენას ხელი შეუწყო ბერლინის კონგრესის გადაწყვეტილების იმ მუხლმა, რომელიც ყველა ქართველ მაჰმადიანს უფლებას აძლევდა სამი წლის განმავლობაში გადასახლებულიყო ოსმალეთში. ამან გარკვეულად დააბნია და დააეჭვა მოსახლეობა. ასეთ რთულ პირობებში მემამულე-კაპიტალისტები და ზოგიერთი სამხედრო მოხელე გადასახლების ინიციატორის როლში გამოდიოდნენ. აშკარად სურდათ, რაც შეიძლება მეტი მაჰმადიანი ქართველის ოჯახი მოშლილიყო, რომ მათი მიწები ხელში ჩაეგდოთ და აგარაკები მოეწყოთ. ასეთ რთულ პირობებში ქალების წინააღმდეგობის შედეგად ბევრი ოჯახი გადაურჩა უცხოეთში გადასახლებას. დედებმა მართლაც შეასრულეს ოჯახის დედაბოძის როლი და არ მოშალეს კერა.

ნეტარსახსენებელი ჩვენი დედები გამოირჩეოდნენ გულკეთილობითა და მოწყალებით. მათი ქველმოქმედებით ბევრი საერო საქმე კეთდებოდა. ასეთ სახელოვან დედათაგან აღსანიშნავია ელისაბედ თუმანიშვილი, კონსტანტინე ზუბალაშვილის მეუღლე.

ზუბალაშვილები მესხი კათოლიკები იყვნენ, ცნობილი თავიანთი ქველმოქმედებით. ელისაბედი ქუთაისელი მიხეილ თუმანიშვილის ასული იყო, წარჩინებული ზნისა და ხასიათის ქალი, ქართული მწიგნობრობის კარგი მცოდნე, ქრისტიანობის ქრივობოლთა გამკითხავი. მეუღლეც ჩინებული ჰყავდა. კონსტანტინე ზუბალაშვილი გულუხვი, პატიოსანი, კარგი მამულიშვილი, უძლურთ შემბრალე, დარბაისელი, ერის მომავალზე დაფიქრებული.

ზუბალაშვილების ოჯახი სათნოების სარკე იყო. ისინი დიდი სიმდიდრის მფლობელნი იყვნენ, მაგრამ ამ წრის უმრავლესობისაგან განსხვავებით, ხალხის სიყვარულით სარგებლობდნენ. შვილებიც მაღალი იდეალების მატარებელნი აღზარდეს. მათმა შვილმა სტეფანემ თბილისის ლატაკთა თავშესაფარს ორას ჩვიდმეტი ათასი მანეთი შესწირა. ზუბალაშვილების ინიციატივითა და დახმარებით აშენდა ორი დიდი ეკლესია, სოფელ უდესა (ადიგენის რაიონი) და ქალაქ ბათუმში.

ჩვენი სანეტარო წინაპრების, უსახელოდ დარჩენილი წამებული ქეთევანების ღვაწლი დღესაც ნათელ სვეტად ადგას მშობელ მიწას და მათი სასახელო საქმეების გახსენება გვინდა დავამთავროთ ნ. ბარათაშვილის სტრიქონებით: „ჰოი, დედანო, მარად ნეტარნო, კურთხევა თქვენდა, ტკბილსახსოვარნო“!...

შუშანა ფუტკარაძე,
ბათუმის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის დოცენტი. რუსთაველის საზოგადოების აჭარის განყოფილების გამგეობის წევრი.

ოჯახში ბავშვი გაჩნდა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფიზიკურად ჯანმრთელი ბავშვის აღზრდისათვის ზრუნვა მუცლად ყოფნის პერიოდიდანვე იწყება, რადგანაც ბავშვის ჩასახვა და ჩამოყალიბება განპირობებულია დედმამის გენეტიკური თავისებურებით, მათი ჯანმრთელობის მდგომარეობითა და დედის მიერ ორსულობის პერიოდში მიღებული საკვების ხასიათით, მით უფრო, როდესაც დღევანდელ პირობებში ყოველდღიურად ღრმავდება და ფართოვდება კვების პროდუქტებზე მიწის ქიმიზაციისა და შხამქიმიკატების ჭარბად გამოყენების ზეგავლენა.

დასამალი არ არის, რომ ჩვენს რესპუბლიკაში შექმნილია საკმაოდ დიდი საშიშროება ჭების, გამდინარე წყაროებისა და მდინარეების გაჭუჭყიანებისა იმ მინარევებით (შხამქიმიკატები, ნიტრატები და სხვა), რომლებიც უხვად გამოიყენება სოფლის მეურნეობაში და კოოპერაციულ სათბურებში, ამიტომ პირველ რიგში, უნდა მივიღოთ ზომები სუფთა დასალევი წყლით უზრუნველყოფისათვის. დღეისათვის ცნობილია, რომ შხამქიმიკატებისაგან დაცულია მხოლოდ წყაროს წყალი, რომელიც საქართველოში საკმაოდ ბლომად მოიპოვება. ვისარგებლებთ შემთხვევით და ვიტყვით, რომ საჭიროა სასწრაფოდ მივიღოთ ზომები წყაროს წყლების შეძლებისდაგვარად გამოსაყენებლად, თუნდაც ტრანსპორტით მოზიდვით და ბოთლებში ჩამოსხმითაც კი. დიახ, ჩამოსხმითაც! ეს მეტად ხაჭირო და საშური საქმეა, რადგან დღეს სუფთა წყალი უფრო აუცილებელია ყველასათვის, მით უმეტეს ჩვილი ბავშვებისა და ორსული ქალებისათვის მაინც, ვიდრე „ბორჯომი“, „საირმე“ და სხვა.

ადუღება ნახევრად ასუფთავებს წყალს, ისპობა მხოლოდ მიკრობები და დაავადების გამომწვევი ბაქტერიები. ამ სახით ნახევრად მაინც ხდება ბავშვების დაცვა. მაგრამ ნიტრიტებში რომ არ გადავიდნენ, უნდა გამოვიყენოთ ლიმონის წვენი ან მარილის სიმჟავე (8 წვეთი — 100 მილილიტრზე):

ბავშვის თეთრეული, საწოვრები, ჭურჭელი, სათამაშოები და საერთოდ ყველაფერი, რაც ბავშვს სჭირდება, უნდა გამოვხარშოთ; თეთრეულს გადავავლოთ ადუღებული ან ძმრით შემჟავებული (1 ლიტრზე 2 სუფრის კოვზი ძმარი) — წყალი და უსათუოდ გავაუთოოთ, ჭურჭელი და მაწოვარები კი გამოხარშვის შემდეგ დავალაგოთ გასაშრობად სუფთა ადგილას და დავიცვათ ბუზებისა და მტვერისაგან გაუთოვებული დოლბანდის საფარით (არ შეიძლება მაწოვრების გაჩერება წყალში).

ზედმეტი არ იქნება, რომ ყოველი ჭამის წინ, ხელოვნურ კვებაზე მყოფ ბავშვებს ვასვათ „კუჭის წვენი“, რომელიც თავისუფლად შეიძლება მომზადდეს ოჯახშიც საქართველოში გამოშვებული კუჭის წვენის აბებით („აციდინ-პეპსინი“). ერთი აბი უნდა გაიხსნას 200 მილილიტრ წყაროს ან გადადუღებულ წყალში და 1 წლამდე ასაკის ბავშვს მივცეთ — თითო ჩაის კოვზი ყოველი ჭამის წინ, ხოლო ერთი წლის შემდეგ — თითო სუფრის კოვზი.

დედის რძის სიმცირის ან გამორობის დროს (საქართველოს პირობებში) უმჯობესია გამოვიყენოთ რძის მჟავე პროდუქტი — ჩვეულებრივი მაწონი ან საბავშვო ფერმენტირებული მაწონი, სადაც ერთ ლიტრ რძეზე ჩაიდება მაწვნის „დედა" — 10 გრამი და სამედიცინო პეპსინი — 150 მილიგრამის (0,150) ოდენობით.

მაწონს აქვს მრავალი დადებითი სამკურნალო თვისება. ანტიბიოტიკების გამოყენებით გამოწვეულ დისბაქტერიოზის დროს აღადგენს კუჭ-ნაწლავში ნორმალური ბაქტერიების დათრგუნვილ რაოდენობას.

ცივი ანადუღარი რძის შესადედებლად იგი უნდა ხელმეორედ ავადუღოთ (და არა შევათბოთ მწარე გემოს თავიდან ასაცილებლად) და 40-45 გრადუსამდე შეგრილების შემდეგ (თითს რომ „კბენდეს") შევადედოთ მჟავე „მაწვნის დედით" და თბილად შევახვიოთ 3 საათით, შემდეგ გავხსნათ და ნახევარი საათის შემდეგ მოვათავსოთ მაცივარში ან გრილ ადგილას 8-10 საათით (მომწიფებისათვის).

ბავშვს უნდა ვაჭამოთ მხოლოდ მომწიფებული მაწონი, ნახევარი საათით ადრე გამოღებული მაცივრიდან და ოთახის ტემპერატურაზე შემთბარი. მაწვნის შენახვა თბილ ადგილას ან მისი სწრაფი გათბობა ხელს უწყობს მჟავიანობის ზრდას, რის გამოც ბავშვი მას უსიამოვნოდ იღებს, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს მუცლის ტკივილიც და მჟავე ამობიყინება ან ამოღებინება, ამიტომ უმჯობესია მაწონი გრილად მივცეთ. განსაკუთრებით ზაფხულში.

ასევე უმჯობესია მაწონი ვაჭამოთ ნაკლებ შემტკბარი შაქრის სიროფით (5 მლ--100-150 გრამ მაწონზე) და შესატკბობად გამოვიყენოთ დედის რძე ან მისი უქონლობის დროს საბავშვო ხელოვნური ნარევები („მალიუტკა", „სიმილაკი", „ბონა" და სხვა) — 10-20 მლ-ს რაოდენობით 100 გრამ მაწონთან შერევით. თუ არ გვაქვს არც დედის რძე და არც საბავშვო მშრალი ნარევი, მაშინ ბავშვის სიცოცხლის პირველ თვეს უნდა გამოვიყენოთ მაწვნის „3" ან №3 ნარევი. რაც გულისხმობს მარტივი ბრინჯის (შეკრულობისას კი წიწიბურას) ნახარშის გამოყენებას: საამისოდ უნდა ავიღოთ ბავშვის ერთ ჯერზე მისაღები ულუფისათვის ერთი მესამედი მარტივი ბრინჯის ნახარში და ორი მესამედი მაწონი, ერთი ჩაის კოვზი სიროფის დამატებით. (თუ ბავშვს აქვს პატარა ზომის დიდი ყიფლიბანდი (შუბლის ყიფლიბანდი) მაშინ მაწონი უნდა შევწუროთ ერთი მეხუთედის რაოდენობით (ერთი ლიტრი მაწონიდან ჩამოვწუროთ 200 მლ (200 გრამი) შრატი და დარჩენილი მასა შევათხელოთ დედის რძით ან მარტივი ბრინჯის ნახარშით ბავშვისათვის მისაღებ კონსისტენციამდე. (მივცეთ 6-7-ჯერ დღეში).

მარტივი ბრინჯის ნახარშის მომზადება:

ერთი ჩაის კოვზი ბრინჯი (5 გრ) 200 მლ წყალზე, ვადუღოთ განახევრებამდე (და გავწუროთ), უნდა მივიღოთ 100 მლ მარტივი ბრინჯის ნახარში.

შაქრის სიროფის მომზადება

200 გრ შაქარს დავასხათ 100 მლ მდუღარე წყალი, ვადუღოთ 1 წუთი, გავფილტროთ ორმაგ დოლბანდშუა ჩაფენილ ბამბაში, შემდეგ გავზომოთ და თუ დააკლდა, შევავსოთ მდუღარე წყლით 200 მლ-მდე.

ბავშვს ულუფის რაოდენობა პირველ თვეს უნდა შევუფარდოთ კუჭის ტევადობას, რომელიც საშუალოდ უდრის: პირველ კვირას — 50 მლ, მე-2 კვირას — 70 მლ, მე-3 კვირას — 80 მლ, მე-4 კვირას — 90 მლ, ერთი თვიდან — 100-120 მლ, 2 თვიდან — 140 მლ, 3 თვიდან — 150 მლ, 4 თვიდან — 160-170 მლ, 5 თვიდან — 180-190 მლ და მხოლოდ 6 თვიდან უნდა მივცეთ 200-220 მლ რაოდენობით.

ამგვარად, მართებული იქნება კვების მოცულობის დანიშვნა ბავშვის კუჭის ტევადობის გათვალისწინებით და არა წონის მაჩვენებლის მიხედვით (განსაკუთრებით ეს ეხება დიდი წონის და ხელოვნურ კვებაზე მყოფ ბავშვებს), რაც აგვაცილებს წონის დიდ მატებას და ბავშვის ხშირ ავადმყოფობას.

რაც შეეხება ჭამის ხანგრძლივობას, ის უნდა გაგრძელდეს სულ ცოტა 15-20 წუთს და მაწოვარას პირიდან ამოუღებლად, რაც შეზღუდავს კუჭში ჰაერის მოხვედრას. 20 წუთის შემდეგ ბავშვს უვითარდება დანაყრების გრძნობა, რომელსაც დაერთვება ძილიანობა, ამიტომ ბავშვის აყენება, გამოცვლა, ხმამაღალი ლაპარაკი უფრთხობს ძილს და ბავშვი ჰირვეული ხდება. ძუძუს წოვების შემდეგ ბავშვი არასდროს არ ამოჰყავთ საწოლიდან (აკვნიდან) და არ ატარებენ ვერტიკალურად (ამოსაბოყინებლად). მაშ რა საჭიროა ხელოვნური კვების დროს ბავშვი ავაყენოთ და ვატაროთ, თუ დავიცავთ კვების წესის ყველა პირობას.

როცა ბავშვი ძუძუზეა, მას საერთოდ არ უნდა მივაკაროთ მაწოვარა და წყალი უნდა ვასვათ კოვზით ან საწვეთურით, ხოლო თუ ბავშვი შერეულ კვებაზეა, დასამატებელი საკვები უნდა მივცეთ ყოველი კვებისას ძუძუს მიცემის შემდეგ და ისიც კოვზით. მაგრამ, თუ ბავშვი ხელოვნურ კვებაზეა, მაშინ შეიძლება ყველაფრის მიცემა საწოვარით, ხოლო კვებათა შუალედები გავადიდოთ $3\frac{1}{2}$ საათამდე.

ბავშვს წყალი უნდა დავალევინოთ ჭამიდან ერთი საათის შემდეგ, თუ სძინავს ვაწვეთოთ საწვეთურით — ტუჩებზე (წყალი ბავშვს დღე-ღამის განმავლობაში — უნდა მივცეთ 200-მლ-მდე).

ყოვლად დაუშვებელია ბავშვის სწრაფი (5-10 წუთში) კვება, რადგან ის გამოიწვევს ამოქაფებას ან საკვების ამობრუნებას.

ბავშვი თანდათან უნდა შევაჩვიოთ ჰაერზე გაყვანას, გაზაფხულზე — ორი კვირის ასაკიდან 15-20 წუთის ხანგრძლივობით, ყოველდღიურად დროის თანდათან მატებით, მაგრამ უნდა ვარიდოთ თაკარა მზეს და შევაჩვიოთ ჰაერის აბაზანებს, დაბანის ან რომელიმე კვების წინ 20-25 წუთით ადრე, დაწყებული ერთი წუთიდან ყოველდღიურად თითო წუთის მიმატებით — 10 წუთამდე და ასე გავაგრძელოთ მუდმივად, განსაკუთრებით თბილ და ცხელ ამინდში.

ვაშლის წვენი ბავშვს უნდა მივცეთ ერთი თვის ასაკიდან. დავიწყოთ ერთი წვეთის რაოდენობით და ყოველდღიურად ვუმატოთ ერთ-ორ ჩაის კოვზამდე. ვაშლის წვენი უმჯობესია დავაყოლებინოთ ჭამის ჩათავებისთანავე სავსე კუჭზე, რათა არ მივიღოთ კუჭის აშლილობა ან ღებინება. რაოდენობრივად კი ბავშვს ვაშლის წვენი ვასვათ საშუალოდ 2 ჩაის კოვზის მატებით ყოველ თვეზე.

უმი ბოსტნეულის წვენებს ბავშვებს ნუ მივცემთ, ის შეიცავს შხამქიმიკატებს, მხოლოდ მაშინ, თუ გაქვთ საკუთარი ბოსტანი და არ ხმარობთ ქიმიურ სასუქებსა და შხამქიმიკატებს — შეიძლება გავბედოთ უმი წვენების მიცემა, ისიც დიდი სიფრთხილით, და სხვადასხვა წვენის ერთმანეთში შეურევლად; თანაც დავაკვირდეთ ბავშვის ორგანიზმის რეაქციას ცალკეულ წვენებზე, რათა ავიცილოთ ალერგიული გამოვლინებანი (კანზე გამონაყარი, ღებინება, კუჭ-ნაწლავის აშლილობა).

ელენე ზერი.
მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი

პატარების დიდი პრობლემა

თოჯინები დაგვცინიან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნუთუ თოჯინების დასაცინიც უნდა გავხდეთ! აი, „ყბად ასაღები და წყალწასაღები ამბავი", თუ გინდათ!

თითქოს თვალში ამოგვიღესო, ყველგან ჩვენზე ქილიკობენ, შინაც და გარეთაც, ყუთებში საიმედოდ შეფუთულნიც და ბავშვებთან თავისუფლად მოთამაშენიც. საქვეყნოდ, მაღაზიის ვიტრინებიდან ჩვენზე კისკისებენ. ჩვენ კი არხეინად ვართ. ის კი არა და, ჩვენივე ფეხით მივდივართ თოჯინების თეატრში, სადაც მოძრავი თოჯინები პირდაპირ სიცილით იგუდებიან ჩვენს საქციელზე. ჩვენვე გვბაძავენ და გვაიძულებენ ამაზე ვიცინოთ და ვიმხიარულოთ.

დაგვცინიან უგემოვნო კაბებში გამოწყობილი, ულაზათო დედოფლები, უფერული, მოსაწყენი ბაჭიები და მელაკუდები.

რატომ არ ჰგვანან თოჯინები ჩვენსავე მშვენიერ გოგონებსა და ბიჭუნებს?

ამაზე პასუხს გაგვცემს სათამაშოების საწარმოო გაერთიანება „სიხარულის" მესამე საამქროს მომხატველი ანა კარგარეთელი:

— მიგიხვდით, რაც გაინტერესებთ. ქართული იერი არა აქვთ, დედოფალებს? სწორია, არც მე მომწონს ასეთი თოჯინები. კარგად მოგეხსენებათ, როგორ პირობებში გვიხდება მუშაობა. როცა მასალისა და დანადგარების იმედი არა გაქვს, საკუთარი ხელების იმედი მაინც უნდა გქონდეს. ახლა ვაპირებთ ახალი თოჯინა შევქმნათ. თუ ტექნიკურად არ იქნება მაღალ დონეზე, ვარეგნული იერი მაინც დააკმაყოფილებს ქართველ ბავშვს. ქართული ტიპი იქნება, ქართული ჩაცმულობით. თხუთმეტი წლის წინათ გვქონდა თოჯინა, რომელსაც ზურიკო ერქვა, აჭარული ტანსაცმელი, თუშის ქუდი და წინდები ამშვენებდა.

— სახელი ერქმევა თქვენს ახალ დედოფალას?

— არა, მე წინააღმდეგი ვარ სახელის შერქმევისა. ეს უკვე ბავშვის საქმეა. სულ ახლახან ცხენის წელთან დაკავშირებით დავიწყეთ ცხენების გამოშვება. ჩემმა გოგონამ დაინახა თუ არა, ცქრიტიაო თქვა და ასე ამაზე ზუსტ სახელს უფროსებიც ვერ მოიგონებდნენ.

ისე, მართალი რომ ვთქვათ, ბავშვებს სულაც არ აინტერესებთ, რა ხდება სათამაშოების ფაბრიკაში. მათ სჭირდებათ კარგი სათამაშო, მორჩა და გათავდა!

მაგრამ, რომ იცოდეთ, ყველაზე მეტ დაცინვას, თავად ფაბრიკის თანამშრომლები იტანენ. აი, მაგალითად, საგამოფენო ოთახის ერთ თაროზე დიდი, მწვანე დრაკონია მოკალათებული. ისეთი ეშმაკი, მოუსვენარი და ხუმარაა, ვინ გაუძლებს იქამდე, სანამ აღმოსავლური კალენდრით კვლავ დადგება დრაკონის წელიწადი. საქმე ის არის, რომ მისი სერიული გამოშვება 1988 წელს ვერ მოასწრეს.

მართალია, დაცინვას კაცი არ მოუკლავს. მაგრამ, ბოლოს და ბოლოს, უნდა გავარკვიოთ თუ არა, რისთვის გამოიგონა ადამიანმა თოჯინა?

თოჯინების თეატრი ცნობილია რამდენიმე სახით და გავრცელებულია საქართველოს ყველა კუთხეში. თოჯინების სახელებია: ჭუბრა, კუკა, კუკნა, დედოფალა, ტიკინა, და სხვ.

მაგრამ იცის ვინმემ, როდის შემოვიდა დედოფალა ყოფაში, როდის გადაიქცა ის ბავშვის აღზრდის ერთ-ერთ მთავარ პირობად?

ყველაზე სასაცილო ის არის, რომ მივეჩვიეთ ჯერ საქმე გავაკეთოთ და მერე ვიკითხოთ, რისთვის და რატომ?

დაგვავიწყდა, რომ თოჯინები მხოლოდ სასაცილო არსებანი არ არიან. მათ ღიმილიც უნდა შეეძლოთ და ტირილიც, თვალხუჭუნებიც იყვნენ და მომღერლებიც. მოკლედ, სული უნდა ჩავბეროთ, ფრთხილად მოვექცეთ, რომ მათგან დაცინვა არ დავიმსახუროთ.

მაგალითად, XIX საუკუნის ტრადიციებით აღზრდილი, დარბაისელი თოჯინები დაცინვას როგორ იკადრებენ. ისე აღარც მხიარული სიცილი შეუძლიათ. თითქოს მათი სიცილი მუზეუმის, სიძველის მტვერმა გაცვითა.

პირველი ღიმილი მუზეუმში შესვლისას, მოწონების ღიმილია — თქვენ ხომ პირველად შემოდგით ფეხი ამ მუზეუმში, რომელსაც სათამაშოების მუზეუმი ჰქვია. ის უკვე კარგა ხანია უბინაობის გამო დაეხეტება ძველი თბილისის ერთი უბნიდან მეორეში. ამჟამად ბავშვთა სურათების გალერეაში უჭირავს ერთი მცირე დარბაზი. სათამაშოების ნაწილს კი კვლავ ყუთების მტვერი სჭამს. ვინ იცის, როდის ვეღირსებით მათი ღიმილის ხილვას.

გაგაოცებენ ეს თოჯინები, ვერც კი გაიგებ, რატომ გამასხარავებენ.

აი, შედიხარ მუზეუმში, აღებ კარს, კარი, რა თქმა უნდა, აწკრიალდება და იქვე გეგებებათ „რეზო". „რეზო" ხელს გიწვდით, გესალმებათ, მკერდს ეროვნული დროშის გამოსახულებანი, სამკერდე ნიშანი უმშვენებს, თითქოს ყველაფერი რიგზეა. ეს ეშმაკური ღიმილი კი მაინც არ შორდება. დააკვირდები და ყველაფერს გაიგებ. იცით, რას ამბობს? — ვერ მიცანი? მე ხომ ის რეზო ვარ, ადრე წითელი ხელსახვევის ფრიალით რომ გხვდებოდით. მართლაც, ვერაფერს იტყვი, ზოგჯერ უხერხულ სიტუაციაში ჩაგაყენებენ ეს თოჯინები.

„მე ვარ არლეკინი". — ამაყად აცხადებს ულამაზეს ტანსაცმელში გამოწყობილი მხიარული ბალაგანის მსახიობი. მომართავს ექსკურსიამძღოლი და თოჯინაც ცოცხლდება, მუსიკალური კარადა ჯადოსნურ ხმებს გამოსცემს, არლეკინს თვალები უბრწყინავს და მანდოლინაზე ისე ოსტატურად უკრავს, როგორც ნამდვილი მუსიკოსი. ისეთი კეთილია, გულში ცუდს არაფერს გაივლებს. შენ კი შეიძლება შეგრცხვეს, როცა გაგახსენდება ჩვენი მაღაზიების ბინადარი მასხარები. ისინი ვერც მანდოლინაზე უკრავენ, ვერც ცეკვავენ, არც ასეთი მოხდენილი მოძრაობა აქვთ და არც ასეთი ცოცხალი თვალები.

თოჯინებმა ტირილიც იციან. მუზეუმის ყველაზე მტირალა თოჯინა იმაზეა განაწყენებული, რომ თავისი ლამაზი დედოფალა თამაშისას გასტეხია. ისე გაბმულად და გულისმომკვლელად სლუკუნებს, შეგეცოდება.

ეს თოჯინები, მომღერლები, მოცეკვავეები, ლორნეტიანი ბანოვანები, ქართული კუკნები, გოგრუჭები, სულიერი არსებები არიან.

მაგრამ: ფრთხილად, ხელს ნუ ახლებ! მუზეუმის ექსპონატია!

ბავშვებს კი თამაში უნდათ. ბავშვმა სათამაშოს ხელი უნდა შეავლოს, სული უნდა ჩაბეროს.

ესენი კი შეთქმულებივით ჩაიკისკისებენ, უკან იხევენ და ხელიდან გისხლტებიან.

ამბობენ, ბავშვებს წარსული და მომავალი არ აინტერესებთო. მათთვის მხოლოდ აწმყოს აქვს ფასი. ჩვენ კი სათამაშოები სწორედ წარსულში გვქონდა და მომავალში ვპირდებით.

მოდით, ახლა კითხვა ასე დავსვათ, რა სჯობია მზამზარეული, ნამდვილი სათამაშო თუ ბავშვის ფანტაზიით შექმნილი? ამბობენ ბავშვები ამ უკანასკნელს უფრო აფასებენო. ჩვენც რაღა დაგვრჩენია, ამით უნდა ვინუგეშოთ თავი.

კიდევ კარგი, დღეს რომ არა გვყავს ნამდვილი მოცინარი, მოკისკისე, მომღერალი თოჯინები. თუ ხელნაკეთი სათამაშო სჯობია ყველაფერ ამას, დაე, ჩვენზე იცინონ თოჯინებმა, ოღონდ ჩვენს ბავშვებს არ ჩავუხშოთ ფანტაზია.

თოჯინებს კი მეტი რაღა დარჩენიათ, იცინიან და იცინიან ჩვენს მოუქნელობაზე.

ლელა ტაბიძე

კოსმეტიკა

სამუშაოდან რომ დაბრუნდებით

თუ თქვენ მთელი ცვლის განმავლობაში დაზგასთან იდექით და ლითონს, საპოხ ზეთსა და სხვა ნივთიერებებს ეხებოდით, ან ბაღ-ბოსტანში და მინდორში იმუშავეთ, საღამოს, შინდაბრუნებულმა ხელებს უნდა მოუაროთ. აი ის მარტივი პროცედურები, რომლის ჩატარება სულ ადვილად შეგიძლიათ:

როცა ვახშმად კარტოფილის პიურეს მოამზადებთ 2-3 სუფრის კოვზი მოიტოვეთ, დაუმატეთ 1 ჩაის კოვზი 3 პროცენტიანი წყალბადის ზეჟანგი (იყიდება აფთიაქში), კარგად აურიეთ, წაისვით ხელებზე ეს ნარევი, 5 წუთის შემდეგ დაიბანეთ ხელები და პირსახოცით შეიმშრალეთ.

გაშავებული კანის გათეთრება შეიძლება ლიმონის წვენით და 3 პროცენტიანი წყალბადის ზეჟანგით. ნუ გადაყრით ნახმარი ლიმონის ნაჭრებს. ძილის წინ გადაისვით ის ხელებზე, შემდეგ კი მკვებავი კრემი წაისვით, ეფექტი მეტი იქნება, თუ მთელი ღამის განმავლობაში თხელი ხელთათმანები გექნებათ ხელზე წამოცმული.

გაუხეშებულ ხელებს კარგად არბილებს თბილი ზეთი (არარაფინირებული), ზეთი 5 წუთით წაისვით, მერე კი ქაღალდის ხელსაწმენდით ან ჩვრით კარგად შეიმშრალეთ.

ყურადღება!

რესპუბლიკურ ბინსოცბანკში გახსნილია ჯარისკაცის დედათა რესპუბლიკური ასოციაციის ანგარიში № — 001700722.

ვიმედოვნებთ, საქართველოს ბედის გულშემატკივრები თავიანთ მორალურ და მატერიალურ დახმარებას არ დაიშურებენ საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა რეგიონის საჯარისო ნაწილებში მყოფი ჩვენი შვილების — ჯარისკაცებისა და მათი ოჯახების დასახმარებლად.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონის №№: რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-71-68, განყოფილებების: მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის — 93-25-64, ლიტერატურისა და ხელოვნების — 93-98-53, კულტურისა და ყოფაცხოვრების — 93-98-50, მშრომელთა წერილებისა და მასობრივი მუშაობის — 99-50-39, მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, ტექნიკური რედაქტორის — 93-98-58, საერთო განყოფილების — 93-98-54 მასალები გადაეცა ასაწყობად 8. 05. 90 წ., ჟურნალი ხელმოწერილია დასაბეჭდად 21. 06. 90 წ., ქაღალდის ზომა 60×90 1/8. ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 3. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5.8 ტირაჟი 177.000. შეკვ. 1089. უე 08040. Условных печатных листов 3, учетно-издательских листов 5,8. ფასი 30 კაპ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მასეირნება

დავით იაკობაშვილის ფოტოეტიუდი

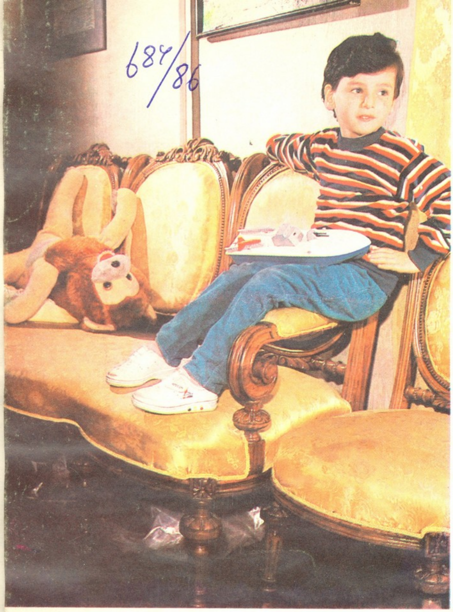

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფასი 30 კაპ.

ინდექსი